

GEDEELDE VISIE VOOR DE EUROPESE WIJK

Lijst met aanbevelingen

JUNI 2023

STUDIE UITGEVOERD DOOR

ORG Urbanism & Architecture voor de Directie Territoriale Strategie, perspective.brussels

SAMEN MET

Urban.brussels, Leefmilieu.brussels, BMA, Visit.brussels, Stad Brussel, gemeente Elsene

FOTO'S

ORG Urbanism & Architecture (Valentine Debizet)

LAY-OUT

ORG Urbanism & Architecture

CONTACT

Pierre Lemaire - plemaire@perspective.brussels

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Antoine DE BORMAN, directeur-generaal van perspective.brussels - Naamsestraat 59 – 1000 BRUSSEL.

De hier gepresenteerde resultaten worden slechts ter informatie verstrekt. Ze zijn niet van juridische aard.
Reproductie toegestaan op voorwaarde van bronvermelding.

INHOUDSOPGAVE

- 4 Voorwoord
- 4 Historiek van de planning van de Europese wijk
- 5 Toepassingsperimeter en reikwijdte van het document
- 6 Twee aparte documenten
- 7 Gebruiksaanwijzing van de aanbevelingen

ALGEMENE AANBEVELINGEN

- 10 **FUNCTIONELE MIX EN BUURTSTAD**
- 10 Herinstructie van huisvesting in de Europese wijk
- 10 Aanvullen en versterken van de Lokale Identiteitskernen
- 11 Ontwikkelen van een wijkintensiteit
- 12 Betrekken van de kantoren bij het wijkleven
- 13 **STEDELIJKE VORMEN, ERFGOED EN DUURZAAMHEID**
- 13 Bouwprofielen die een hoge levenskwaliteit ondersteunen
- 13 Naar een zero-emissiewijk
- 14 Opwaarderen van de patrimoniale bouwwerken en landschappen
- 16 **OPEN RUIMTE**
- 16 Aanbevelingen voor de publieke open ruimte
- 19 Aanbevelingen voor de private open ruimte
- 20 Aanbevelingen voor alle open ruimten: de ecosystemische functies

BIJZONDERE AANBEVELINGEN

- 27 Kaart van de bijzondere aanbevelingen

Voorwoord

De Europese wijk, de eerste wijk extra muros sinds 1837 in Brussel, de zetel van de Europese instellingen en het belangrijkste internationale tewerkstellingskern van Brussel, vormt een belangrijke ontwikkelingsuitdaging voor het Brussels Gewest.

De Europese wijk heeft het voorwerp uitgemaakt van talrijke studies, visies en raadplegingen sinds het *Memorandum of Understanding* van 2006 voor de ontwikkeling van de Leopold-Schuman-wijk, tussen de Federale Staat, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Stad Brussel en de Gemeenten Elsene en Etterbeek. In het licht van de recente ontwikkelingen op het gebied van telewerk en de opmerkingen en adviezen van instanties die tijdens het openbaar onderzoek van het ontwerp van RPA Wet werden ingediend, heeft de regering een nieuwe gedeelde visie goedgekeurd en Perspective opdracht gegeven om in nauwe samenwerking met Urban een duidelijk en didactisch document over de Gedeelde visie op te stellen.

Het huidig document "Gedeelde Visie voor de Europese wijk" detailleert en vervangt de "Gedeelde Visie voor de Europese wijk" goedgekeurd op 12 mei 2022 door de Regering van het Brussel Hoofdstedelijk Gewest. Het werd opgesteld door ORG Urbanism & Architecture onder leiding van perspective.brussels in overleg met urban.brussels, Leefmilieu Brussel, visit.brussels, het BMA-team en de betrokken gemeenten.

De visie voorziet in een gemengde Europese wijk waar woningen en diensten weer hun plaats krijgen, rustgevende openbare ruimten ten gunste van actieve modi, een handhaving van de bestaande dichtheid op projectniveau, de ontdichting en

ontharding van de binnenterreinen van huizenblokken en de openbare ruimten, de opwaardering van historische typomorfologieën en de versterking van de culturele en toeristische aantrekkelijkheid van de wijk.

Om tot deze gedeelde visie te komen heeft het Departement Territoriale Strategie van perspective.brussels met name zes thematische workshops georganiseerd met vertegenwoordigers van buurtverenigingen en leden van lokale, regionale en Europese overheden alsook de particuliere sector. Ze bestonden uit drie delen: ontwikkelingen en trends sinds 2008, specifieke inzichten van deskundigen en rondetafelgesprekken. De rapporten van de workshops kunnen worden ingekeken op de website van perspective.brussels. In februari en maart 2022 werden openbare debatten georganiseerd om bewoners, werknemers en iedereen die de wijk bezoekt de kans te geven een bijdrage te leveren aan de denkoefening.

De Gedeelde Visie voor de Europese wijk is een strategisch kader waarin de gewestelijke ambities voor openbare en private ruimten in de Europese wijk worden uiteengezet en strategische aanbevelingen (juridisch niet-binden) worden gedaan aan particuliere ontwikkelaars, ontwerpers en overheden. De visie moet worden opgevat als een richtsnoer voor de beoordeling van een goede planning door de overheid in het kader van het onderzoek van een aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning. Ze wordt van geval tot geval beoordeeld door de autoriteit die de vergunning afgeeft.

Historiek van de planning van de Europese wijk

De Europese wijk, die in het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling is opgenomen als prioritaire ontwikkelingspool, heeft tijdens zijn ontwikkeling het voorwerp uitgemaakt van verschillende studies en stadsplannen. Dit document past in deze historische planologische context en weerspiegelt de geactualiseerde ambities voor deze wijk. Tot de historische documenten die hebben bijgedragen tot de omkadering van de stedelijke ontwikkeling van de Europese wijk behoren:

- het Samenwerkingsakkoord van 2003 tussen de Federale Staat en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de Leopold-Schumanwijk;
- het tripartiete protocolakkoord van 2006 tussen de Federale Staat, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Stad Brussel en de Gemeenten Elsene en Etterbeek betreffende de Leopold-Schumanwijk;
- het Ombudsplan van 2007;
- het Richtschema van de Europese wijk van 2008;
- de Perimeter van Gewestelijk Belang van de Wetstraat van 2011;
- de Zonale Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening van 2013 (vernietigd);
- het ontwerp van Richtplan Wet van 2019 (procedure afgebroken);
- de talrijke Bijzondere Bestemmingsplannen (19) op het

grondgebied van de gemeenten Brussel, Elsene en Etterbeek, van 1964 tot 2016.

Door al deze eerdere documenten heen lopen verschillende sleutelbeginselen: herinvoering van woningen, consolidatie van de Europese wijk als zetel van de Europese instellingen, verbetering van de mobiliteit en verbetering van de belangrijkste openbare ruimten. Naar aanleiding van de talrijke opmerkingen en adviezen die werden geformuleerd tijdens het openbaar onderzoek naar het ontwerp van Richtplan van Aanleg in 2019, de recente ontwikkelingen op het gebied van telewerken en het nieuwe vastgoedbeleid van de Europese Commissie dat in 2021 openbaar werd gemaakt, heeft de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aan Perspective gevraagd om de mogelijkheden te bestuderen om het ontwerp van RPA Wet te wijzigen met behoud van de ambities om opnieuw woningen in te voeren, de Europese wijk als zetel van de Europese instellingen te consolideren en de mobiliteit te verbeteren.

Toepassingsperimeter en reikwijdte van het document

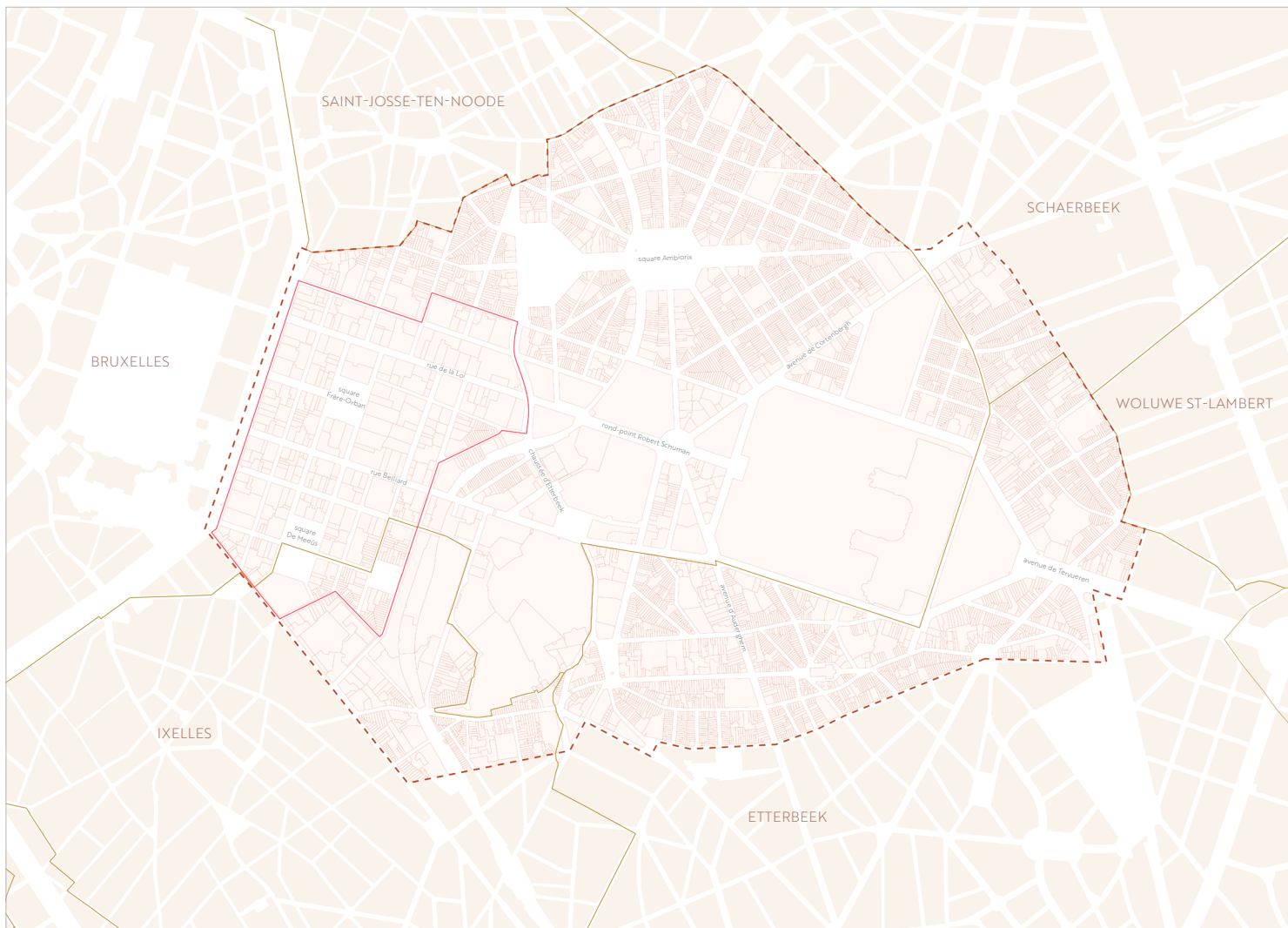
De toepassingsperimeter van de onderstaande lijst met aanbevelingen is gebaseerd op die van het Richtschema van de Europese wijk van 2008, zodat de ontwikkelingen in de wijk doeltreffend kunnen worden gevolgd. Meer bepaald wordt het afgebakend door de Marnixlaan, de Kunstlaan in het westen, de gemeentegrens van Sint-Joost-ten-Node, Schaarbeek en Sint-Lambrechts-Woluwe in het noorden met een deel van Schaarbeek dat bovendien wordt afgebakend door het De Jambline de Meuxplein en de Linthoutstraat en de Troonstraat, de Graystraat, de Vijverstraat, de Louis Hapstraat, de

Frankenstraat en de Priester Cuyperstraat in het zuiden. De Lijst met Aanbevelingen bevat alle algemene en specifieke aanbevelingen die van toepassing zijn op een bepaald perceel binnen deze perimeter. In het kader van het onderzoek van een aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning zal deze lijst worden gebruikt om te beoordelen of de vergunningverlenende overheden zich houden aan de goede ruimtelijke ordening. Aangezien de openbare ruimte een belangrijke dimensie van de wijk is, bevat de lijst ook een reeks specifieke aanbevelingen met betrekking tot de openbare ruimten.

PERIMETER VAN DE VISIE EN DE AANBEVELINGEN

- - - Toepassingsperimeter van de aanbevelingen
- Gemeentegrenzen
- Leopoldwijk

4 gemeenten zijn betrokken: Stad Brussel, Elsene en Etterbeek en in mindere mate Schaarbeek (3 blokken)

Twee aparte documenten

De aanvragers van een stedenbouwkundige vergunning die voornemens zijn een inrichtingsproject (open of bebouwde ruimte) te ontwikkelen gelegen in de Europese wijk moeten dit document gebruiken als basis voor hun projectontwerp.

De werkzaamheden met betrekking tot de Europese wijk omvatten twee soorten gegevens:

- de ambities, die de visie vormen voor de ontwikkeling van de Europese wijk op lange termijn. Ze hebben betrekking op een breed scala van kwesties die algemeen zijn voor de hele buurt en verder gaan dan het kader van het onderzoek van de vergunningen. Ze moeten worden gezien als een richtsnoer dat particuliere en openbare actoren een globale visie op de gewenste toekomst van de wijk biedt. Een ambitie maakt deel uit van een stedelijke dimensie die verder gaat dan het perceel en gericht is op de wijk, de straat of het stedelijke landschap.
- De aanbevelingen, die bijdragen tot de uitvoering van de ambities op projectniveau. Ze zijn bedoeld als leidraad voor elk project op een manier die bijdraagt tot de uitvoering van de visie voor de Europese wijk en worden van geval tot geval beoordeeld in het kader van het onderzoek van de aanvragen tot stedenbouwkundige vergunning, dat nog steeds onderworpen is aan de naleving van de GSV en andere documenten met regelgevende waarde. De ambities en aanbevelingen voor de EW zijn in de geest van de 'Good

Living'-werken met het oog op de realisatie van een nieuwe GSV. Om verwarring te voorkomen, is echter besloten de 'Good Living'-artikelen niet in dit document op te nemen. Het wordt echter sterk aanbevolen om ernaar te verwijzen.

Om ze begrijpelijk en gebruiksvriendelijk te maken voor publieke actoren, autoriteiten en aanvragers van vergunningen, wordt het werk gepresenteerd in twee verschillende boeken:

- Het visieboek bevat de algemene ambities en aanbevelingen. De structuur ervan zorgt voor een samenhangend inzicht in de ontwikkeling van de visie en brengt de ambities en aanbevelingen samen, zodat duidelijk is uit welke ambitie elke aanbeveling voortvloeit. Het boek vormt het referentiedocument voor de autoriteiten en publieke actoren voor de toekomstige ontwikkeling van de Europese wijk.
- De lijst met aanbevelingen, waarin alleen de aanbevelingen zijn opgenomen en dat zo gestructureerd is dat het gemakkelijk kan worden gebruikt door aanvragers van een vergunning. Het wordt door de overheid gebruikt om de goede ruimtelijke ordening te beoordelen in het kader van het onderzoek van de stedenbouwkundige vergunningen.

De structuur van het volledige boek is hiernaast weergegeven. Om de aanbevelingen gemakkelijk te kunnen raadplegen, kunnen aanvragers van een vergunning de lijst met aanbevelingen raadplegen. Hierin wordt een gedetailleerde gebruiksaanwijzing meegegeven.

Het visieboek kan geraadpleegd worden op perspective.brussels

VISIEBOEK

presenteert de langetermijnvisie voor de Europese wijk

Het voorliggende boek is de lijst met aanbevelingen

LIJST MET AANBEVELINGEN

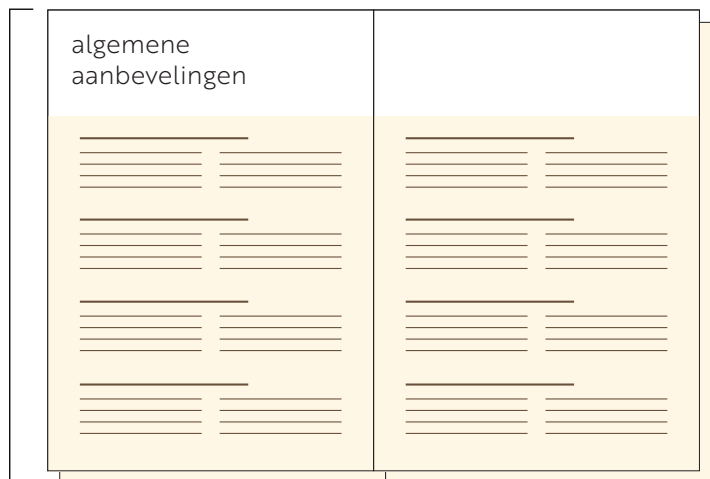

doet aanbevelingen aan vergunningaanvragers en overheidsinstanties in het kader van het onderzoek van de aanvragen tot stedenbouwkundige vergunning

Gebruiksaanwijzing van de aanbevelingen

De aanbevelingen zijn gestructureerd in twee cumulatieve en complementaire hoofdstukken: aanvragers van een vergunning dienen beide hoofdstukken te raadplegen.

In de toelichtingsnota bij een project moet worden nagegaan of het project aan de aanbevelingen voldoet en moet worden gemotiveerd hoe het daaraan beantwoordt.

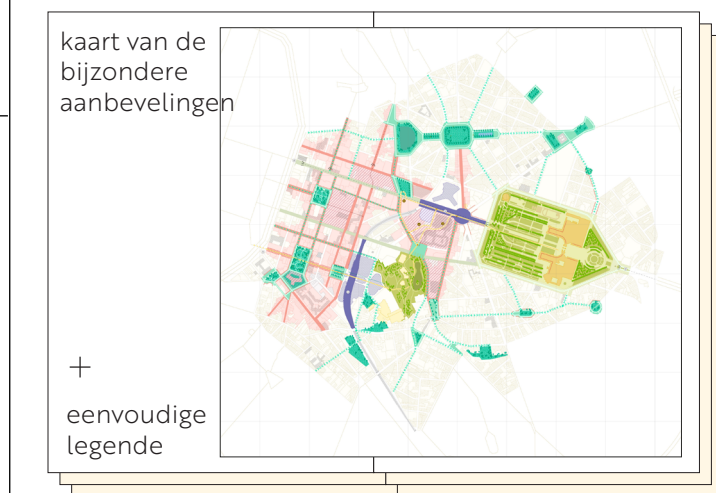
STAP 1 – ALGEMENE AANBEVELINGEN

De algemene aanbevelingen zijn de vertaling van de in de visie ontwikkelde ambities naar de schaal van een project.

Ze zijn georganiseerd volgens 3 thema's:

- Functionele mix en buurtstad;
- Stedelijke vormen, erfgoed en duurzaamheid;
- Open ruimte.

Opgelet: het thema 'Open ruimte' omvat aanbevelingen voor zowel openbare als private open ruimten. Ze zijn duidelijk verdeeld in drie delen (openbare open ruimte, private open ruimte, alle open ruimten). Particuliere aanvragers moeten dus ter dege kennisnemen van dit thema dat met name betrekking heeft op de binnenterreinen van huizenblokken, de vergroening van gevels en daken en de ecosystemische functies.

STAP 2 – BIJZONDERE AANBEVELINGEN

De bijzondere aanbevelingen gelden voor bepaalde open of bebouwde ruimten in het bijzonder. Deze ruimten werden geïdentificeerd als ruimten met een aanzienlijk potentieel of omdat er specifieke beperkingen en mogelijkheden zijn die bijzondere aandacht vereisen (hefboomwerking, grondopportunity, gebrek enz.).

Aanvragers dienen de kaart van de bijzondere aanbevelingen aan het begin van het hoofdstuk te raadplegen. Op de kaart is aangegeven of voor het betrokken perceel of de betrokken open ruimte specifieke aanbevelingen gelden. In voorkomend geval dienen de aanvragers de volgende bladzijden te raadplegen, waarop de aanbevelingen per onderschrift op de kaart zijn opgenomen.

Deze aanbevelingen worden toegevoegd aan de algemene aanbevelingen: naleving ervan rechtvaardigt geen afwijking van de algemene aanbevelingen.

Elk onderdeel van de aanbevelingen vat de belangrijkste ambities samen (in het zwart op de pagina's met aanbevelingen).

○ **ALGEMENE AANBEVELINGEN**

A1	Functionele mix en buurtstad	10
A2	Stedelijke vormen, erfgoed en duurzaamheid	13
A3	Open ruimte	16

BIJZONDERE AANBEVELINGEN

A.1 FUNCTIONELE MIX EN BUURTSTAD

Herintroductie van huisvesting in de Europese wijk

A.1.1.a RECONVERSIE VAN LEEGSTAANDE KANTOREN IN WONINGEN

- prioriteit geven aan de reconversie van kantoren in kwaliteitswoningen om het residentiële karakter van de wijk te versterken
- de barrièrewerking van de Leopold-/Schumanwijk en het gebied rond het Schumanplein opheffen en de bewoonde met uitzondering van de grote mobiliteitsassen (Loi en Belliard)
- ruimten opnieuw met elkaar verbinden een aandeel van 50% woningen behalen in de Leopoldwijk
- De integratie van woningen in elk bebouwd project binnen de door de aanbevelingen bestreken perimeter wordt bestudeerd, met uitzondering van de grote mobiliteitsassen (Wet en Belliard).

A.1.1.b HOOGWAARDIGE EN GEDIVERSIFIEERDE OPENBARE EN PRIVATE WONINGEN

- streven naar een hoge levenskwaliteit door middel van een aanbod van hoogwaardige en betaalbare woningen
- vergroten van de diversiteit van de woningen in de wijk inzake typologie en publiek voor wie ze bestemd zijn
- De productie van woningen in de Europese wijk draagt bij tot de versterking van het woningaanbod, in eerste instantie bestemd voor kansarmen (sociale en geconventioneerde huisvesting), gezinnen (woningen met 3 of meer slaapkamers), studenten en stagiairs. Er wordt gestreefd naar de integratie van een aanbod aan woningen met een sociaal oogmerk (opmerking: de versnelde procedure voor het verwerken van aanvragen voor een stedenbouwkundige vergunning is van toepassing. Deze procedure beveelt aanvragers om, om van de voordelen te profiteren, 25% van de woningen voor sociaal oogmerk na te streven).
- De flexibiliteit en het aanpassingsvermogen van de woningen aan de ontwikkelingen van de gezinscellen en woonvormen van de bewoners worden bestudeerd.
- Het ontwerp van de woningen integreert de nieuwe eisen inzake levenskwaliteit die voortvloeien uit de gezondheids crisis: ruimtelijk, akoestisch en thermisch comfort, private en gedeelde buitenruimten, intimiteit van de bewoners, buurtverbindingen, flexibiliteit van de ruimten.
- De productie van woningen in de vorm van cohousing omvat aan de behoeften van stagiairs en studenten aangepaste accommodatie (verhuur op korte termijn en tegen aangepaste tarieven).

Aanvullen en versterken van de Lokale Identiteitskernen

A.1.2 ONTWIKKELEN VAN HET AANBOD VAN DIENSTEN EN VOORZIENINGEN

- versterken van het aanbod van winkels, diensten en voorzieningen in verband met de residentiële ontwikkeling en in de geest van de buurtstad
- verzoenen van de lokale behoeften met de supralokale invloed van de Europese wijk
- Elk project met een vloeroppervlakte van meer dan 10.000 m² bevat een openbare voorziening of productieve functies. (eerstelijnszorg), sport, cultuur (infrastructuur met lokaal bereik), secundair onderwijs en sociaal-culturele activiteiten met lokaal bereik.
- De productie van voorzieningen binnen het project draagt bij tot een verrijking van het aanbod in met name de sectoren gezondheidszorg
- De voor winkels bestemde lokalen zijn zodanig ontworpen dat zij winkels in de sectoren levensmiddelen (voedingszaken, supermarkten), horeca,

gezondheid (apotheeken) of vrije tijd kunnen herbergen en dat zij omvormbaar zijn. Ze kaderen binnen en laten het toe de gewestelijke strategie van "Shifting

Economy" te faciliteren. De geschiktheid van de ruimtelijke en technische kenmerken van de lokalen voor een of meer van deze functies wordt aangetoond.

Ontwikkelen van een wijkintensiteit

A.1.3.a EEN INTENSITEIT OP OOGHOOGTE

- **bieden van een rijke en gezellige ervaring van de Europese wijk aan alle gebruikers**
- **activeren van de openbare ruimte, creëren van verbanden tussen bebouwde en open ruimten en sociale controle**
- Elk project verantwoordt hoe het bijdraagt tot de activering van de wijk.
- Publiek toegankelijke functies op de benedenverdieping worden aangemoedigd. Deze omvatten horecagelegenheden, voor het publiek toegankelijke gemeenschapsvoorzieningen en winkels.
- Het gelijkvloers (of een gedeelte van het gelijkvloers dat grenst aan de openbare ruimte) van een gebouw wordt opgetrokken tot het niveau van de openbare ruimte.
- De sokkel van een gebouw staat los van de verdiepingen erboven. Het gelijkvloers is hoger dan de verdiepingen erboven om een polyvalent gebruik mogelijk te maken waardoor de verdiepingen onafhankelijk van elkaar kunnen functioneren. Bij een renovatie wordt de dubbele hoogte op prijs gesteld.
- Ten minste 1/3 van de breedte van het gelijkvloers wordt geactiveerd en ten minste 2/3 van de breedte is transparant over de volledige hoogte van het gelijkvloers. Een transparante gevel is een gevel die niet ondoorzichtig is (niet bedekt met elementen die het zicht belemmeren, bijvoorbeeld stickers) en een directe visuele relatie mogelijk maakt tussen het publieke domein en de aangrenzende ruimte in het gebouw. Afhankelijk van de configuratie van de ruimten en de programmering wordt de visuele porositeit uitgebreid tot het binnenterrein van huizenblok.
- Regelmatische toegangen tot het gebouw zijn vanuit de openbare ruimte voorzien om lange lijnen van hermetische gevels te vermijden. Voor constructies waarin grootschalige voorzieningen of voorzieningen met een grote activeringscapaciteit kunnen worden ondergebracht, zouden inrichtingen zijn opgenomen die een flexibele opening van de gevels mogelijk maken.

A.1.3.b BEVORDEREN VAN HET CHRONO-URBANISME EN DE FLEXIBILITEIT VAN DE PROGRAMMA'S

- **diversifiëren van de termijnen voor de activering van de wijk**
- De voorkeur gaat uit naar een interieurinrichting waarin verschillende functies flexibel kunnen worden ondergebracht en naar een omkeerbaar ontwerp. De vergunningsaanvragen benadrukken het aanpassingsvermogen van het project op korte termijn (regelmatig en op alternatieve basis verschillende functies herbergen) en op lange termijn (mogelijke en eenvoudige reconversie van de ruimte). Om het risico van leegstand te beperken, wordt het multibezettingspotentieel van kantoorgebouwen aangetoond.

A.1.3.c AANMOEDIGEN VAN DE TIJDELIJKE BEZETTING VAN LEEGSTAANDE RUIMTEN

- **benutten van de beschikbare oppervlakken om nieuwe functies in de Europese wijk in te voegen**
- **bevorderen van een duurzaam gebruik van bestaande gebouwen, voorbereiden en testen van nieuwe gebruiksmogelijkheden**
- Er wordt onderzocht of leegstaande kantoren tijdelijk kunnen worden betrokken. Het is een mogelijkheid om tijdelijk onderdak te bieden aan activiteiten en doelgroepen die niet erg aanwezig zijn in de wijk en kan een voorbode zijn van toekomstige ingeplante functies.

Betrekken van de kantoren bij het wijkleven

A.1.4.a GELIJKVLOERSE VERDIEPINGEN VAN KANTOORGEBOUWEN DIE OPENSTAAN VOOR DE BUURT EN ONAFHANKELIJK ZIJN

- **invoegen van activeringsprogramma's in kantoorgebouwen, waarbij een mix van functies en doelgroepen wordt aangemoedigd**
- De sokkels van de kantoorgebouwen zijn zo ontworpen dat zij onafhankelijk van de verdiepingen functioneren, zodat zij ook buiten de kantooruren kunnen worden gebruikt, met name door de integratie van afzonderlijke toegangen.
 - Kantoorgebouwen kunnen programma's op het gelijkvloers integreren die de kantoorfunctie ondersteunen (coworking, cafetaria) maar openstaan voor externe gebruikers.
 - Wanneer veiligheidsbeperkingen de installatie van voor het publiek toegankelijke programma's in de sokkel van een gevoelige administratie niet toelaten, wordt gezocht naar ruimtelijke en programmatische oplossingen zodat het project bijdraagt tot de gezelligheid van de openbare ruimte. De transparantie van de gevels en sokkels naar de binnenterreinen van huizenblokken, de doordachte positionering van de toegangen, een gastvrije inrichting van de directe omgeving van het gebouw en de exploitatie van het dak (vergroening, functies die openstaan voor externe gebruikers) zijn maatregelen die moeten worden bestudeerd.

A.1.4.b DELEN VAN BESTAANDE ONDERGRONDSE PARKEERGARAGES

- **ruimte vrijmaken voor vergroening van de openbare ruimte**
 → **exploiteren van bestaande ondergrondse parkings**
- De renovatie van een gebouw met een ondergrondse parkeergarage maakt het mogelijk deze ter beschikking te stellen van gebruikers van buiten het gebouw. De parking heeft een toegang vanaf de openbare weg die losstaat van de rest van het gebouw.
 - Er worden geen nieuwe ondergrondse parkeergarages gebouwd: de Europese wijk beschikt al over een groot aantal openbare en private ondergrondse parkeergarages.
 - Wanneer een bestaande leegstaande of gedeeltelijk leegstaande ondergrondse parkeergarage ruimtelijke kwaliteiten heeft die een programmatische reconversie mogelijk maken, moet dit worden onderzocht. Met name de reconversie van parkeergarages op een tussenverdieping of grenzend aan een grote open ruimte moet worden bestudeerd.

A.2 STEDELIJKE VORMEN, ERFGOED EN DUURZAAMHEID

Bouwprofielen die een hoge levenskwaliteit ondersteunen

A.2.1.a DE BESTAANDE DICHTHEID ALS REFERENTIEDICHTHEID

→ voorkomen van een overmatige verdichting van de Europese wijk, die ten koste zou gaan van de woonbaarheidskwaliteiten

- Op de schaal van een project is de bestaande dichtheid de referentiedichtheid. Deze zal geval per geval beoordeeld worden. De systematische verdichting van bestaande gebieden is niet langer van toepassing. De ontlichting van het binnenterrein van huizenblok vereist geen compensatie van de bebouwde oppervlakken.
- Het project heeft een evenwichtige dichtheid in verhouding tot de relevante omgevingscontext, de toegankelijkheid van de site en de beschikbaarheid van voorzieningen en groene ruimten. De hoogte van de bestaande bouwprofielen is de referentie.

A.2.1.b ONTDICHTEN VAN DE BINNENTERREINEN VAN HUIZENBLOK

→ omvormen van de binnenterreinen van huizenblok tot een kwalitatief kader voor de ontwikkeling van de residentiële functie en de vergroening

- Elke grote ingreep aan de bestaande bebouwing op een perceel dat een of meer constructies op het binnenterrein van huizenblok bevat, maakt een ontlichting op het binnenterrein van huizenblok mogelijk. Dit houdt verband met de doelstelling van opwaardering en hergebruik van het bestaande.
- Ten minste 30% van het terreinoppervlak blijft onbebouwd. Afhankelijk van de grootte en de vorm van het terrein kan dit cijfer ambitieuzer zijn. Deze ruimte is ingericht als tuin of groene ruimte.

Naar een zero-emissiewijk

A.2.2.a VOORRANG GEVEN AAN RENOVATIE EN HERGEBRUIK

→ beperken van de milieueffecten van projecten in de bebouwde en de open ruimte

→ rekening houden met het bestaande als bestanddelen van een gemeenschappelijk erfgoed

- Renovatieprojecten en hergebruik zijn de norm. Het intelligente behoud van het bestaande gebouw (en niet een a priori vastgesteld programma) is het uitgangspunt voor elk project.
- Bij elk bouw- of renovatieproject wordt gestreefd naar een minimale impact op het milieu, met name door te kiezen voor duurzame materialen en het hergebruik van bestaande materialen op de site. Het TOTEM-instrument is de referentiegeds voor de keuze van milieuvriendelijke materialen en bouwsystemen.
- De ruimtelijke en technische mogelijkheden van het gebouw en zijn structurele elementen worden onderzocht in het licht van de volgende aspecten om de mogelijkheden voor hergebruik en transformatie te bepalen (niet-limitatieve lijst):
 - Structurele analyse: studie van de stabiliteit, identificatie van het onderscheid tussen dragende en niet-dragende elementen, identificatie van mogelijke schade en problemen ter hoogte van de structuur van het gebouw, bepaling van het draagvermogen van de verschillende delen van de structuur ten opzichte van vaste, variabele en andere belastingen om te beoordelen of reparatie, renovatie of onderhoud van de structuur

noodzakelijk en haalbaar is.

- Infrastructurele analyse: vaststellen van de staat van de verschillende technische installaties in het gebouw om te beoordelen wat kan worden hergebruikt.
- Inventaris van de materialen: opmaken van een inventaris van de materialen die in de verschillende delen van het gebouw worden gebruikt, identificeren van de isolatiewaarde, luchtdichtheid en akoestische waarde van de buitenschil van het gebouw om te bepalen

welke materialen, delen van het gebouw of de buitenschil van het gebouw herbruikbaar zijn.

- Ruimtelijke analyse: nuttige hoogte van alle verdiepingen, diepte van het gebouw, dimensionering van de verschillende circulatie-elementen (liften, schachten, trappen, gangen, hellingen, rijwegen, enz.), bepaling van de bouwperiode van elk bouwelement om nauwkeurig de meest geschikte en intelligente bewaring/renovatie/verbouwing van het gebouw te bestuderen.

A.2.2.b

VERMINDEREN VAN DE ENERGIEBEHOEFTE EN BEVORDEREN VAN DE PRODUCTIE VAN HERNIEUWBARE ENERGIE

- **bijdragen tot de doelstellingen inzake de vermindering van de directe en indirecte broeikasgasemissies**
- **bevorderen van het ontstaan van een zero-emissiewijk**

- Bij alle bouw- en infrastructuurprojecten wordt ernaar gestreefd de energiebehoeften te optimaliseren boven de door de wetgeving opgelegde normen. De tussenkomsten op de bestaande bebouwing kunnen de energieprestaties van het gebouw verbeteren. Nieuwe gebouwen streven naar tot voorbeeld strekkende energieprestaties, zonder dat dit een argument is om niet aan andere aspecten van de visie te voldoen.
- De inplanting van een nieuwe constructie maakt het mogelijk de ruimten van het nieuwe gebouw en de naburige gebouwen optimaal van zonlicht te voorzien ter bevordering van de natuurlijke lichtinval in de

lokalen van de nieuwe constructie en oververhitting te voorkomen. Er wordt gestreefd naar een compactheid die een goed evenwicht biedt tussen energiebesparing en woonkwaliteit.

- Het gebruik van hernieuwbare energie verdient de voorkeur om in de resterende energiebehoefte te voorzien.
- Bij elk bouw- of renovatieproject moet de mogelijkheid worden overwogen om systemen voor de productie van hernieuwbare energie te integreren (fotovoltaïsche panelen, verticale geothermische systemen met gesloten circuit).

Opwaarderen van de patrimoniale bouwwerken en landschappen

A.2.3.a

WAARDEREN VAN DE PATRIMONIALE DIVERSITEIT VAN DE BOUWWERKEN IN DE EUROPESE WIJK

- **versterken van de aantrekkelijkheid van de Europese wijk, opwaarderen van haar identiteit**
- **onder de aandacht brengen van de architecturale en stedenbouwkundige kwaliteiten van de patrimoniale bouwwerken van de Europese wijk**

- Een studie van het erfgoedbelang van de site wordt uitgevoerd vóór elke interventie aan bestaande gebouwen. De inventaris van het bouwkundig erfgoed, die online kan worden geraadpleegd (monument.heritage.brussels), is een instrument om de erfgoedkwaliteit van een gebouw te beoordelen. De inventaris is echter niet volledig en een beoordeling geval per geval blijft noodzakelijk.
- Het is belangrijk de bestaande situatie vóór elk project te documenteren om elementen van erfgoedwaarde te kunnen opsporen. In het algemeen worden de volgende elementen gedocumenteerd door middel van plannen en foto's:

- De architect en het bouwjaar van het bestaande gebouw;
- Gebruik van materialen en kleuren in de gevel, maar ook in het interieur;
- Ritme van de gevel;
- Diepte-effect in de gevel;
- Hoogte tot het maaiveld en hoogte van de kroonlijsten;
- Hoe past het gebouw bij de omliggende gebouwen in de straat (niet alleen aangrenzende gebouwen, maar ook burens van aangrenzende gebouwen en tegenoverliggende gebouwen)?

- Elke tussenkomst op een goed dat deel uitmaakt van

een architecturaal geheel wordt uitgevoerd in overleg met het geheel waartoe het behoort teneinde de leesbaarheid en de identiteit ervan te behouden.

landschappelijke, technische en symbolische waarden van de site en haar onderdelen.

- De erfgoedkwesties van een site moeten in de ruimste zin van het woord worden opgevat: ze houden rekening met de historische, esthetische, artistieke,

- De gedeeltelijke of volledige isolatie van de straatgevels van buitenaf wordt alleen als laatste redmiddel gebruikt, als er geen andere oplossing mogelijk is.

- *Zie de kaart van de Rooilijn en het Hippodamisch grondplan van de Leopoldwijk in het visiedocument (p. 33). De kaart toont de door het Hippodamische grondplan getroffen gevels van de Leopoldwijk.*

A.2.3.b

BEHOUDEN VAN DE GEËRFDE STADSVORMEN

→ **ervoor zorgen dat bij de ontwikkeling van de wijk de oorspronkelijke stedelijke structuur wordt gerespecteerd**

- De straatgevels moeten bij voorkeur worden afgestemd op de rooilijn van de naburige gevels. Vooral in de Leopoldwijk respecteert de inplanting van de straatgevels het dambordpatroon en de rechthoekige straten.

de straat.

- In bepaalde specifieke configuraties en geval per geval kan de straatgevel op een insprong ten opzichte van de naburige gevels worden ingeplant, voor zover de ontstane private open ruimte werkelijk van belang is voor het landschap en de gebruiksmogelijkheden van

- Als de gevels volledig worden herwerkt, worden de nieuwe gevels geïntegreerd in de omringende straat (en niet alleen in de naburige gebouwen) en worden de bestaande materialen, de ritmes van de overheersende gevels en de verbindingen tussen de niveaus (horizontale en verticale ritmes van de omringende gevels op de schaal van de straat) gerespecteerd.

- *Zie de kaart van de Bouwwerken van opmerkelijke erfgoedkundige waarde in het visiedocument (p.32). De kaart toont alle gebouwen die zijn opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed en benadrukt de bouwwerken die zijn opgenomen in de naoorlogse erfgoedstudie van de ULB en urban.brussels.*

A.2.3.c

OPWAARDEREN VAN DE OPMERKELIJKE PERSPECTIEVEN

→ **bewaren en opwaarderen van de voor de identiteit van de Europese wijk kenmerkende emblematische uitzichten**

- Het behoud en de opwaardering van de perspectieven die op de kaart van op te waarderen perspectieven in de Europese wijk staan (zie verwijzing naar het visiedocument hieronder) worden in overweging genomen bij de ontwikkeling van open ruimte of

bebouwing in verband met deze uitzichten, met name door het onderzoeken van de zichtkegels op de opmerkelijke kenmerken, rekening houdend met de topografie van het gebied.

- *Zie de kaart van de op te waarderen perspectieven in de Europese wijk in het visiedocument (p.34). De kaart toont de opmerkelijke perspectieven en de door een perspectief tot leven komende bouwwerken.*

A.3 OPEN RUIMTE

Aanbevelingen voor de publieke open ruimte

A.3.1.a VERKEERSLUW MAKEN VAN EEN INFRASTRUCTUURLANDSCHAP

- op gang brengen van de transformatie van de Europese wijk door de inrichting van aantrekkelijke openbare ruimten die tegemoetkomen aan de uitdagingen van vandaag
 - verkeersluw maken van een infrastructuurlandschap
- De restruimten in de buurt van de infrastructuur worden opnieuw ingericht om een betere landschappelijke integratie en een grotere sociale controle mogelijk te maken. De integratie van voorzieningen in de open lucht die een specifiek gebruik of vergroening in volle grond van de restruimte mogelijk maken, wordt bestudeerd.
 - Bij projecten voor de herinrichting van een openbare ruimte die verband houdt met een infrastructuur voor mobiliteit, logistiek of topografiebeheer (trap, helling, steunmuren enz.) wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke inpassing, de veiligheid van de omgeving, de leesbaarheid van de openbare ruimte en de grenzen ervan, en de doorstroming van de routes voor de actieve vervoerswijzen.

A.3.1.b INTEGREREN VAN DE VEILIGHEIDSBEPERKINGEN IN DE OPEN RUIMTEN

- verzekeren van de veiligheid van de gebruikers in het licht van de toegenomen terroristische dreiging in de Europese wijk
 - veiligheid en gezelligheid in de openbare ruimte met elkaar verzoenen
- De projecten voor de inrichting van de openbare ruimte houden rekening met de verhoogde veiligheidsproblematiek in de Europese wijk. Zij houden met name rekening met de volgende elementen:
 - de veiligheidsperimeters rond de Europese instellingen (crisisperimeter, topperimeter);
 - de terroristische risico's.
 - Bij alle projecten in de openbare ruimte wordt vanaf de eerste ontwerpfasen van het project rekening gehouden met de veiligheid. De door Perspective opgestelde Gids voor de integratie van veiligheidsvoorzieningen in de openbare ruimte geldt als referentiedocument.
 - De fysieke veiligheidsvoorzieningen in de openbare ruimte beantwoorden aan een tweeledig doel (verblijf, speelsheid, bewegwijzering ter ondersteuning van de culturele route of artistieke of burgerlijke expressie, enz.). Deze voorzieningen dragen bij tot de kwaliteit van het landschap en vormen geen belemmering voor de gebruiksvriendelijkheid van de site.
 - De openbare ruimten worden zo ontworpen dat de grenzen en de gebruikers ervan zo goed mogelijk zichtbaar zijn. De inrichtings- of meubilairelementen die ondoorzichtige barrières op ooghoogte vormen, moeten worden weggewerkt. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de verlichting van verwaarloosde ruimten (toegang tot ondergrondse infrastructuur, trappen en hellingen, doorgangen onder bruggen of bebouwde volumes, enz.)
 - In het geval van gebouwen waarin gevoelige instellingen zijn gehuisvest, en indien absoluut noodzakelijk, kunnen in de open ruimten voorzieningen worden geplaatst die voor een zekere afstand tot de gevels zorgen. Ze dragen bij tot de landschappelijke kwaliteit van de open ruimten en moeten de ontwikkeling van ecosystemische functies mogelijk maken.

A.3.1.c PRIORITEREN VAN DE ACTIEVE VERVOERSWIJZEN

- het effect van gemotoriseerd verkeer op de openbare ruimten verminderen, de actieve vervoerswijzen veiliger maken
 - benutten van het potentieel van de ondergrondse parkings in de Europese wijk voor het parkeren van externe gebruikers
- De projecten voor de inrichting van de openbare ruimte dragen bij tot de uitvoering van de richtsnoeren van het Good Move-plan. De door de rijweg ingenomen ruimte wordt geminimaliseerd volgens de behoeften

van de modale specialisatie ervan.

- De veiligheid en het comfort van de actieve vervoerswijzen zijn een prioriteit: de Good Living-aanbevelingen gelden als referenties die moeten worden toegepast.
- In het kader van een herinrichting van een weg van gevel tot gevel wordt bij de verplaatsing van

stoepranden, die het gevolg is van de vermindering van de ruimte die door de weg wordt ingenomen, rekening gehouden met de erfgoedwaarde van het bestaande wegprofiel. Met name binnen de wegen die het Hippodamische grondplan van de Leopoldwijk vormen, moeten maatregelen worden gevonden die het mogelijk maken de thema's erfgoed, verkeersluwheid en vergroening te articuleren.

A.3.1.d

DIVERSIFIËREN VAN DE VORMEN VAN GEBRUIK BINNEN DE OPEN RUIMTEN _____

- **tegemoetkomen aan de behoeften aan voorzieningen in de open lucht en openbare ruimten aan te passen aan alle gebruikers**
- **flexibiliteit in het gebruik van de openbare ruimte mogelijk maken**
- **openbare ruimten aanpassen aan alle gebruikers**

- De projecten voor de herinrichting van de openbare ruimte in de Europese wijk dragen bij tot de diversificatie van het gebruik van de openbare ruimte voor alle burgers. Er wordt gekozen voor een inclusieve ontwerpbenadering die rekening houdt met de diversiteit van de potentiële gebruikers. Bijzondere aandacht wordt besteed aan kwetsbare groepen in termen van geslacht, leeftijd, handicap en sociaal-economische situatie. De komende werken die voortvloeien uit de 'Dégenrer la planification urbaine'-dynamiek van Perspective kunnen een leidraad vormen voor de genderproblematiek.

- De inrichting van elke openbare ruimte moet voorzien in stedelijk verblijfsmeubilair gekoppeld aan de actieve mobiliteitsvormen (fietsbogen), waarbij ervoor moet worden gezorgd dat iedereen (ook personen met beperkte mobiliteit) zich op de trottoirs comfortabel kan bewegen.

- Een indeling die een vrije en diverse toe-eigening bevordert, geniet de voorkeur. Er worden ontwerp-eigenschappen voorgesteld die diverse vormen van gebruik van eenzelfde openbare ruimte mogelijk maken.

- De inplanting van recreatieve of sportvoorzieningen in de open lucht wordt bestudeerd in het kader van een project voor de herinrichting van de openbare ruimte buiten de weg.

- De dynamiek van "testfasen" voor de ontwikkeling van bepaalde openbare ruimten die als problematisch zijn aangemerkt en waarvan de herinrichting op korte termijn niet mogelijk is, wordt aangemoedigd.

A.3.1.e

VERGROENDE LINEAIRE OPENBARE RUIMTEN _____

- **versterken van het groene netwerk en bepalen van de prioritair te vergroenen assen**
- **met elkaar verzoenen van de uitdagingen op het vlak van vergroening, mobiliteit en opmerkelijke perspectieven op de lineaire assen**

- De vergroening in volle grond is de norm voor alle lineaire assen. Elk project voor de inrichting van een lineaire as heeft deze ambitie als prioriteit. In het geval van wegen met technische beperkingen die een vergroening in volle grond onmogelijk maken, worden regelingen getroffen om een minimale beplanting in de inrichting op te nemen.

- De vergroening van de wegen zorgt voor schaduwrijke plekken op wacht- (haltes van het openbaar vervoer) of verblijfplaatsen.

- Het is de bedoeling dat de oppervlakken ter hoogte van de voetpaduitstulpingen wordt onthard en aangeplant.

A.3.1.f

DE GEHERKWALIFICEERDE SQUARES, PLEINEN EN BREDE KNOOPPUNTEN _____

- **de pleinen in de Europese wijk opnieuw aantrekkelijk maken**
- **het uitbuiten van de openbare ruimte om pocketparken te creëren**

- De squares worden zodanig ontwikkeld dat zij hun rol als groene ruimte met een hoge ecologische waarde vervullen en de sociale cohesie ondersteunen. Hun

herinrichting voldoet aan de volgende aanbevelingen.

- ° De vergroende oppervlakken worden gemaximaliseerd en aangeplant in volle grond

- met een diversiteit aan vegetatielagen.
 - Elk project in verband met de herinrichting van een square versterkt ecosystemische functies, in het bijzonder die welke verband houden met de biodiversiteit, regenwaterbeheer, klimaatregeling, bestuiving en milieueducatie.
 - Elk project in verband met de herinrichting van een square omvat de wegen die de square omringen, ontwikkelt een ruimtelijke eenheid van gevel tot gevel en maakt de wegen rondom de square verkeersluw.
 - De creatie van een ontmoetingszone of een voetgangerszone op de wegen rondom de square evenals een inrichting zonder niveauverschil van gevel tot gevel wordt bestudeerd.
 - De aanwezigheid van een hek rondom het groene gebied wordt in vraag gesteld. Er wordt gewerkt aan een betere landschappelijke inpassing van de behouden hekwerken.
 - De herinrichting van een square introduceert of versterkt op verblijf en spel gerichte vormen van gebruik.
 - Op de weggedeelten naast de square is geen parkeergelegenheid gepland, met uitzondering van PBM- en leveringsplaatsen.
- De pleinen worden ingericht om hun rol als ruimte voor ontmoeting en sociale activiteiten te vervullen. Hun herinrichting voldoet aan de volgende aanbevelingen.
 - Er wordt voor een inrichting zonder niveauverschil van gevel tot gevel gezorgd die de door de rijweg ingenomen ruimte tot een minimum beperkt.
 - Het STOP-principe wordt toegepast op het hele plein.
 - De inrichting voorziet in vrije ruimten die een waaier aan functies kunnen verwelkomen, inclusief evenementen en bijeenkomsten.
 - Er wordt een evenwicht gevonden tussen vergroening en minerale oppervlakken. De directe omgevingen van de wegen en de voetpaduitstulpingen worden gebruikt om bij te dragen aan de vergroening van de pleinen om centrale open gebieden te kunnen vrijmaken.
 - Voor minerale bekledingen worden lichtgekleurde materialen gekozen om het hitte-eilandeffect te verminderen.
 - Op het hele plein is er geen parkeergelegenheid gepland, met uitzondering van de PBM- en leveringsplaatsen.
- De brede knooppunten worden zodanig ingericht dat ze bijdragen aan het groene netwerk en een ultralokale sociale dynamiek op gang brengen. Hun herinrichting voldoet aan de volgende aanbevelingen.
 - Er wordt een ruimtelijke eenheid van gevel tot gevel beoogd met als doel het kruispunt verkeersluwer te maken en het te identificeren als een lokale openbare ruimte.
 - Het kruispunt wordt geoptimaliseerd om zoveel mogelijk ruimte vrij te maken voor voetgangers, vergroening en de mogelijke uitbreiding van actieve functies op de gelijkvloerse verdiepingen. Er wordt gedacht aan landschapswerken die speelse vormen van gebruik mogelijk maken (topografie, gemengd stadsmeubilair enz.).
 - De voetpaduitstulpingen worden vergroend.

A.3.1.g

BIODIVERSITEIT, GEZELLIGHEID EN ERFGOED IN GROTE PARKEN MET ELKAAR VERZOENEN

- **het biologisch belang van grote groene ruimten ondersteunen**
- **de sociale rol van grote groene ruimten behouden en versterken**
- **een emblematisch historisch erfgoed opwaarderen**

- Bij de interventies in de grote parken wordt ernaar gestreefd ecologische, patrimoniale, symbolische en sociale kwesties met elkaar te verzoenen door de volgende aanbevelingen in acht te nemen.
- De ecologische waarde van de grote parken wordt versterkt.
 - er worden ingrepen vooropgesteld om de kwaliteit en de vruchtbaarheid van de bodem te herstellen. De aanbevelingen inzake de ecosystemische functie van de bodem zijn van toepassing.
 - De biodiversiteit wordt versterkt, met name door de diversificatie van lagen en plantensoorten.
 - De continuïteit van de groene ruimten binnen het park wordt versterkt. De groene ruimten zouden kunnen worden uitgebreid over de minerale ruimten, met behoud van de leesbaarheid van het historische tracé.
- Gebieden die gereserveerd zijn voor de ontwikkeling van de biodiversiteit en niet toegankelijk zijn voor het publiek, worden ingevoegd.
 - In het algemeen worden de in het park ontwikkelde ecosystemische functies versterkt, in het bijzonder die met betrekking tot de bodem, de biodiversiteit, het waterbeheer, de bestuiving, de voedselproductie, de opwaardering van culturele goederen en de milieueducatie.
- De patrimoniale en culturele waarde van de grote parken wordt opgewarderd:
 - De bebouwde elementen van de site herbergen een programmering die verband houdt met de patrimoniale en symbolische waarde van de site.

- De opmerkelijke bebouwing en andere elementen van culturele waarde in de grote parken worden versterkt en zichtbaar gemaakt in het landschap.
- De structurende tracés van het park worden behouden zodat ze leesbaar blijven.
- De symbolen in de grote parken worden in twijfel getrokken met het oog op een meer inclusieve benadering van de openbare ruimte en worden minstens gecontextualiseerd. De grote parken moeten de dragers zijn van een symboliek die hedendaagse kwesties koppelt aan het erfgoed dat verbonden is met de geschiedenis van het park.
- De ontspannings- en ontmoetingsfuncties van de grote parken worden behouden en versterkt.
- De band tussen het park en de bebouwde elementen wordt versterkt. De sokkels van de gebouwen kunnen actieve functies herbergen die van buitenaf zichtbaar zijn en die zich tot aan de randen kunnen uitstrekken, waarbij ervoor moet worden gezorgd dat de biodiversiteit en de verkeersluwe sfeer van het park niet worden aangetast.
- De speelfunctie wordt versterkt.
- Zones die geschikt zijn voor uiteenlopende vormen van gebruik en evenementen blijven behouden.
- Er wordt een pedagogische aanpak van erfgoed- en milieu-uitdagingen ingevoerd.

Aanbevelingen voor de private open ruimte

A.3.2.a VERGROENEN VAN DE BINNENTERREINEN VAN HUIZENBLOK _____

- **vergroenen en ontwikkelen van ecosystemische functies op het binnenterrein van huizenblok**
- **op het binnenterrein van huizenblok een rustige omgeving creëren die gunstig is voor de ontwikkeling van de residentiële functie**
- In de onbebouwde zone wordt gestreefd naar een zo groot mogelijke doorlaatbaarheid van de bodem, zodat water op natuurlijke wijze kan infiltreren. De projecten leiden niet tot een toename van de waterdichtheid van de binnenterreinen van huizenblok.
- De voorkeur gaat uit naar de aanplanting van groene ruimten in volle grond. In de ruimten waar de aanwezigheid van een bestaande kelder aanplanting in volle grond verhindert, worden alternatieve vergroeningsoplossingen gevonden (boomputten, vergroende Engelse koer enz.).
- De inrichting van het binnenterrein van huizenblok maakt de creatie mogelijk van doorlopende groene ruimten die kunnen worden gekoppeld aan groene ruimten op andere terreinen van het huizenblok. Er wordt aandacht besteed aan de continuïteit van de niveaus (hoogtes) met de omliggende terreinen.

A.3.2.b VERGROENEN VAN DE DAKEN EN DE GEVELS _____

- **bijdragen tot de aanpak van de ecosystemische functie door de bebouwing**
- Bij elk project betreffende een bebouwde ruimte wordt de mogelijkheid bestudeerd om de gevels en het dak te vergroenen. Deze worden sterk aangemoedigd.
- In het geval van grote oppervlakken met platte daken en een aangepaste programmering wordt het gebruik van het dak voor een programma bestudeerd (sport- of speelzone, gedeelde tuinen enz.).

A.3.2.c ZORGEN VOOR PRIVATE OPEN RUIMTEN DIE GRENZEN AAN HET PUBLIEKE DOMEIN _____

- **een verbinding creëren tussen het gelijkvloers en de openbare ruimte**
- **deelnemen aan de landschappelijke kwaliteit van de wijk**
- Voor private open ruimten die grenzen aan het openbaar domein geldt een uitzonderlijke aanpak, waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke kenmerken van de omliggende openbare ruimte. Met behoud van een duidelijke grens in de gebruikte verharding wordt gestreefd naar continuïteit in landschap en gebruik.
- In het geval van een private open ruimte die grenst aan het publieke domein en een gelijkvloers dat

actieve functies huisvest, zorgt het ontwerp van de private toegangen voor zichtbaarheid van de binnenactiviteiten en toegankelijkheid tot het gebouw voor alle gebruikers.

- In het bijzondere geval van de privéomgeving van een gevoelige instelling kunnen inrichtingen om een zekere afstand te bewaren en toegangscontrolevoorzieningen worden geïmplementeerd, maar deze zijn zodanig ontworpen dat zij de landschappelijke kwaliteit van

de site niet aantasten. De inrichting van private open ruimten die grenzen aan het publieke domein wordt benut voor de ontwikkeling van ecosystemische functies. Er wordt voorrang gegeven aan de aanplanting van groene ruimten in volle grond. Afhankelijk van de configuratie wordt de integratie aangemoedigd van elementen die de toe-eigening door de gebruikers mogelijk maken (verblijf, spel enz.) en verenigbaar zijn met een privébeheer.

Aanbevelingen voor alle open ruimten: de ecosystemische functies

- Elke vergunningsaanvraag die de ontwikkeling van een openbare of private open ruimte omvat, omvat een beschouwing van de ecosystemische functies. In de toelichting schetst de aanvrager de ecosystemische

uitdagingen met betrekking tot de site en de acties die worden ondernomen om de ecosystemische functies van het gebied te verbeteren, op basis van onderstaande aanbevelingen.

A.3.3.a

ONDERSTEUNENDE FUNCTIE: VORMING VAN DE BODEM

- **beschermen en herstellen van de beschadigde en vervuilde bodems**
- **de bodem goed laten functioneren als steun (voor de biodiversiteit en de materiecycclus), filter, buffer en reservoir (van water en koolstof)**
- De bodemgesteldheid wordt opgenomen in alle vergunningsaanvragen voor de ontwikkeling van een open ruimte (zie de inventaris van de bodemgesteldheid). Afhankelijk van de kwaliteit van de bodem en de grootte van de respectieve oppervlakte worden acties ondernomen om de vruchtbaarheid van aangetaste bodems te helpen herstellen, zoals:
 - de aanplanting van een gediversifieerde kruidlaag en de toevoeging van voedingsstoffen (compost, mest, kalk, zand, houtas) op de natuurlijke bodems;
 - het gebruik van mulch op de aangeplante ruimten waarmee uitloging bij sterke regenval vermeden en de bodem thermisch gereguleerd kan worden.
- Open ruimten moeten zodanig worden ingericht dat de doorlaatbare oppervlakken worden gemaximaliseerd.
- De bodems die in goede staat worden geacht, worden behouden: hun verharding wordt vermeden. Met name in grote groengebieden wordt een gedetailleerde inventarisatie van de bodemgesteldheid uitgevoerd om te bepalen welke delen van de bodem tegen een eventuele verharding moeten worden beschermd.
- In de openbare ruimte of in de gemeenschappelijke open ruimten van grote residentiële gehelen worden inzamelpunten voor organisch afval ingericht. Het geoogste materiaal wordt hergebruikt om de bodemkwaliteit te verbeteren.

A.3.3.b

ONDERSTEUNENDE FUNCTIE: WATERCYCLUS

- **introduktie van een geïntegreerd regenwaterbeheer**
- **de instandhouding van de natuurlijke watercyclus en de diversificatie van habitats mogelijk maken, overstromingen voorkomen**
- In alle vergunningsaanvragen wordt aandacht besteed aan het beheer van het regenwater. Het doel is te komen tot een natuurlijk en geïntegreerd regenwaterbeheer.
- Elke groene ruimte is voorzien van een of meer geïntegreerde systemen voor regenwaterbeheer (wadi's, vergroende sloten, droge of natte bekkens enz.).

- De voorkeur gaat uit naar waterdoorlatende minerale verhardingen om het water ter plaatse te laten afvloeien en infiltreren en de grondwaterlaag aan te vullen (rijweg met straatstenen op zand, parkeerplaatsen met poreuze straatstenen zonder voegen, met gras ingezaaide tegels, aanleg van infiltratiegeulen, enz.)
- De doorlaatbare ruimten van de inrichtingen zijn zodanig ontworpen dat een honderdjarige neerslag op of nabij de ingerichte oppervlakken geïntegreerd kan worden beheerd teneinde aantasting van de bodem en erosie te beperken.
- De inrichtingen zijn gericht op een maximale vergroening, om een deel van het regenwater op te vangen en zo te helpen het water in de bodem op te slaan, terwijl deze met zijn wortelstelsel gestructureerd wordt.
- De bestaande vochtige gebieden worden behouden en in een sterke ecologische en natuurlijke staat gehandhaafd. De aanleg van nieuwe waterreservoirs in de openbare ruimte wordt aangemoedigd.

A.3.3.c

PRODUCTIEFUNCTIES: VOEDING

→ zichtbaar maken van de voedselproductie (vooral pedagogische aspecten)

- De integratie van boomgaarden en moestuinen in een groene ruimte wordt bestudeerd (aanplanting van aromatische, eetbare soorten of fruitbomen). gemeenschappelijke moestuinen. GoodFood.brussels is de referentieorganisatie en kan helpen met ondersteuning en eventuele hulpbronnen.
- De residentiële projecten integreren in hun open ruimten een denkoefening die verband houdt met de stedelijke landbouw, via de aanleg van
- De creatie van een pedagogische stadsboerderij of een kippenhok in een groene ruimte van de wijk zou bestudeerd moeten worden.

A.3.3.d

PRODUCTIEFUNCTIES: TOEGANG TOT WATER

→ bevorderen van een rationeel waterverbruik → toegang bieden tot drinkwater in de openbare ruimten

- De inrichting van de groene ruimten en de gekozen soorten beplanting maken een gedifferentieerd beheer met een rationeel verbruik van drinkwater mogelijk.
- Toegang tot drinkwater is voorzien in de openbare ruimte, vooral in ruimten met speel- en sportterreinen.

A.3.3.e

REGELFUNCTIES: DIVERSE VERONTREINIGINGEN

→ verminderen van de door het stadsleven veroorzaakte vervuiling (mobiliteit, lawaai, dichtheid en verharding van de bodem, enz.) → mogelijk maken van de goede werking en de goede gezondheid van menselijke, dierlijke en plantaardige ecosystemen

- Het type en de dichtheid van de vegetatie in een open ruimte wordt gekozen op basis van de bebouwde dichtheid en de gemotoriseerde stromen: de open ruimten die in een zeer dicht bebouwd weefsel worden ingepast en ruimten die sterk zijn blootgesteld aan gemotoriseerd verkeer vereisen de aanplanting van een dichte boomlaag bestaande uit soorten met een hoge koolstofopname.
- In de open ruimten met een sterke blootstelling aan geluid, wordt een boomlaag met dicht bladerdek aangeplant.
- De vergroening van de gevels en de daken wordt sterk aangemoedigd in de zones met een sterke blootstelling aan atmosferische pollutie.

A.3.3.f

REGELFUNCTIES: BIOLOGISCHE PROCESSEN

- bevorderen van de ontwikkeling van een rijke en gevarieerde biodiversiteit
- bevorderen van de bestuiving en de diversificatie van de habitats

- De ecologische milieus (openbare of private groene ruimten van de Europese wijk) zijn gediversifieerd en ononderbroken, zodat de biologische continuïteiten worden versterkt en de fauna zich van de ene groene ruimte naar de andere kan verplaatsen. Deze aanpak bevordert de verspreiding van soorten en versterkt de interacties tussen ecosystemen.
- Natuurgebieden met een groot ecologisch potentieel worden behouden en beschermd. Er wordt gestreefd naar de aanleg van nieuwe gebieden met een groot ecologisch potentieel om het netwerk van toevluchtsoorten en biodiversiteitsgebieden te vervolledigen. De inrichting van open ruimten is gebaseerd op de wens om de habitatmilieus te diversifiëren: open, halfopen, bebost, boomgaarden enz.
- De groene ruimten zijn ontworpen om het bestuivingsproces aan te moedigen. Afhankelijk van de configuratie van de groene ruimten zijn de volgende aanbevelingen van toepassing:
 - de oppervlakte van bloemrijke aanplantingen maximaliseren;
 - de keuze van inheemse en gevarieerde soorten bevorderen;
 - bomen met entomofiele bestuiving en in de tijd gespreide bloei aanplanten;
 - de frequentie van beheersinterventies verminderen en de voorkeur geven aan een gedifferentieerd beheer.
- De grasvelden binnen parken of in private openbare ruimten worden vermeden, aangezien hun ecosystemische rol zeer klein is. Groene ruimten met gediversifieerde onderlagen en een verscheidenheid aan soorten genieten de voorkeur. Grasvelden mogen blijven bestaan als het een belangrijke sociale rol of erfgoedwaarde heeft. Vervolgens worden er acties voor "prairisatie" (omturnen tot weiland) (bloemenweiden op arme grond met een langzaam maairitme) van bepaalde zones van deze grasvelden ondernomen.
- De groene ruimten worden zodanig uitgedacht dat de toegankelijkheid voor gebruikers van de verschillende beplante zones gehiërarchiseerd wordt. Alle groene ruimten omvatten eilanden van natuur die niet toegankelijk zijn en niet door mensen worden beheerd (minimaal gedifferentieerd beheer), al dan niet omgeven door een beschermende omheining, afhankelijk van hoe sterk de open ruimte wordt bezocht.
- Bij elk project dat een beplante open ruimte integreert, moet worden nagedacht over de keuze van de plantensoorten en hun ecosystemische rol. Inheemse soorten en bomen met een lange levensduur krijgen voorrang. Een eventuele biologische bestrijding gebeurt op een milieuvriendelijke manier, in overeenstemming met het Natuurplan.
- Om te anticiperen op de veroudering van bepaalde soorten en om een continu onderhoud van de ecosystemen te garanderen, zijn de groene ruimten ontworpen volgens een verticale (gelaagdheid van de vegetatie) en horizontale (aanleg van randen en open plekken) plantaardige gelaagdheid.
- De projecten worden bestudeerd en ontworpen om stedelijke hitte-eilanden te verminderen, met name door:
 - het creëren en behouden van waterpunten of vochtige gebieden;
 - het aanplanten van bomen, vooral bomen met dicht bladerdek die voor een goede beschaduwing zorgen evenals struiklagen;
 - het ontharden van de bodem om warmteopslag te voorkomen en de doorlaatbare oppervlakken te maximaliseren;
 - het bevorderen van het gebruik van lichtgekleurde materialen, met een hoog albedo en een lage warmteopslagcapaciteit;
 - het bevorderen van de aanleg van groendaken;
 - het bevorderen van de vergroening van de gevels;
 - het bedenken van stadsvormen die bevorderlijk zijn voor een goede ventilatie van open ruimten (zonder negatieve gevolgen voor het gebruikerscomfort).

A.3.3.g

REGELFUNCTIES: KLIMAAT

- koelen en vermijden van stedelijke hitte-eilanden

- De projecten worden bestudeerd en ontworpen om stedelijke hitte-eilanden te verminderen, met name door:
 - het creëren en behouden van waterpunten of vochtige gebieden;
 - het aanplanten van bomen, vooral bomen met dicht bladerdek die voor een goede beschaduwing zorgen evenals struiklagen;
 - het ontharden van de bodem om warmteopslag te voorkomen en de doorlaatbare oppervlakken te maximaliseren;
 - het bevorderen van het gebruik van lichtgekleurde materialen, met een hoog albedo en een lage warmteopslagcapaciteit;
 - het bevorderen van de aanleg van groendaken;
 - het bevorderen van de vergroening van de gevels;
 - het bedenken van stadsvormen die bevorderlijk zijn voor een goede ventilatie van open ruimten (zonder negatieve gevolgen voor het gebruikerscomfort).

A.3.3.h

SOCIAAL-CULTURELE FUNCTIES: BRONNEN VAN ERVARING EN KENNIS

- creëren van een landschap dat rijk is aan zintuiglijke ervaringen
- bevorderen van het belang van ecosystemische functies in een stedelijke omgeving

- Binnen een aangeplante ruimte worden plantensoorten (bomen, bloemen en andere soorten) gekozen om een rijk landschap te creëren gedurende een groot aantal perioden (alle seizoenen). De groene ruimte heeft een veerkrachtig vermogen bij regenachtige perioden.
- In de openbare ruimten worden pedagogische elementen aangebracht om het bewustzijn rond de ecosystemische functies en de landschappelijke bijzonderheden van de verschillende ruimten in de Europese wijk te vergroten.

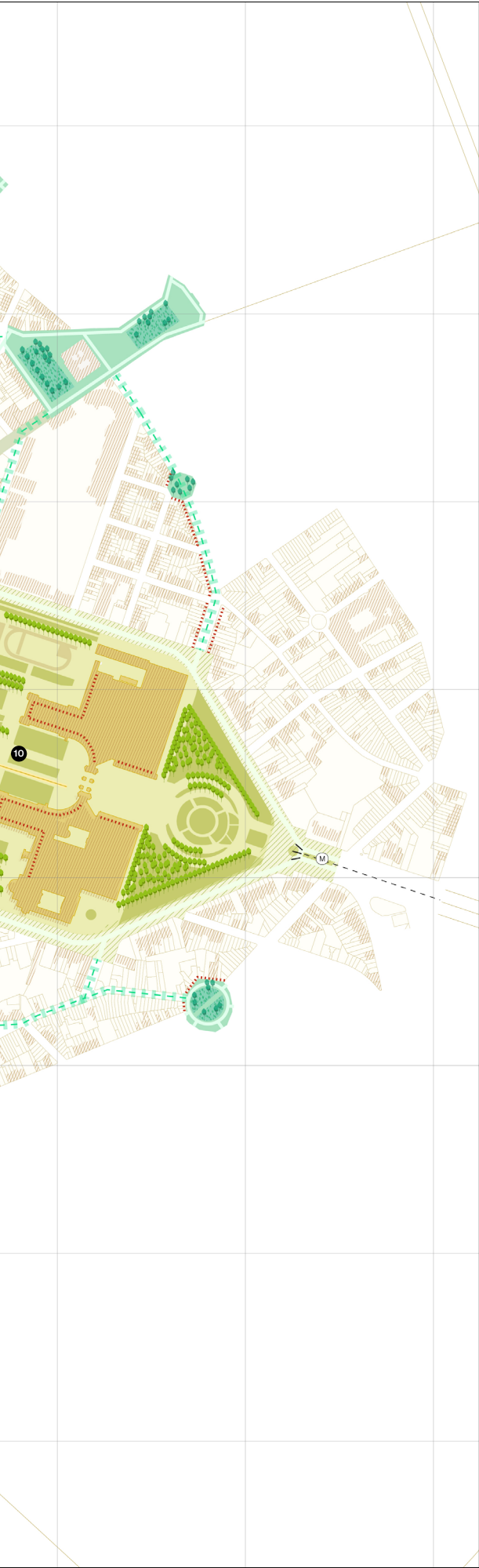
ALGEMENE AANBEVELINGEN

BIJZONDERE AANBEVELINGEN

KAART VAN DE BIJZONDERE AANBEVELINGEN

Op de kaart hiernaast wordt de visie samengevat en ruimtelijk weergegeven door de definitie van open en bebouwde ruimten waarvoor specifieke aanbevelingen gelden, naast de algemene aanbevelingen. De details van de aanbevelingen voor elk element van de legende (overeenkomend met een symbool/kleur of een deel van een site met specifieke aanbevelingen) kunnen geraadpleegd worden op de volgende pagina's.

RESIDENTIËLE FIGUUR

- prioritaire ontwikkelingsas voor de residentiële functie
- residentieel lint
- activeringslint met invoeging van programma's ter ondersteuning van de residentiële functie (voorzieningen, winkels, diensten) - in samenhang met de LIK's
- porositeit tussen blokken moet worden geïnitieerd

INSTITUTIONELE FIGUUR

- openbare ruimte voor de waardering van de Europese instellingen

CULTURELE FIGUUR

- route van de Museum Mile
- scenario voor de Museum Mile tussen het Jean Reylein en de Jubelparksite
 - scenario op korte termijn: Steenweg op Etterbeek en Wetstraat
 - scenario op lange termijn: Steenweg op Etterbeek en porositeit Europese Raad
 - scenario op zeer lange termijn: porositeit Justus Lipsius
- opgetrokken bouwwerk met erfgoedwaarde (opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed)

FIGUUR VAN DE LOKALE OPENBARE RUIMTEN

- lokale openbare ruimte ingericht om een ruimtelijke eenheid van gevel tot gevel te creëren
- prioritaire landschapsas

FIGUUR VAN HET GROTE LANDSCHAP

- emblematisch park
- te vergroenen multimodale structurerende as
- as met een perspectiefversterkende uitdaging

SITES ONDERWORPEN AAN SPECIFIEKE AANBEVELINGEN

- hefboomblokken
de aanbevelingen voor deze blokken gelden voor alle terreinen van het blok (arcering hierboven).

A Helmut Kohlblok	D Justus Lipsiusblok
B Wetenschapsblok	E Albert Borschetteblok
C blok 130	
- open hefboomruimten
de aanbevelingen voor deze open ruimten gelden voor de open ruimte van gevel tot gevel en de eventuele omgeving daarvan die in het kader van de latere studies moet worden bepaald.

1 Frère-Orbansquare	6 Steenweg op Etterbeek
2 De Meeûssquare	7 Jean Reylein
3 Luxemburgstraat	8 Wetstraat
4 Luxemburgplein	9 Belliardstraat
5 Maalbeekdaltuin	10 Site van het Jubelpark

RESIDENTIËLE FIGUUR

B.1.a prioritaire ontwikkelingsas voor de residentiële functie

→ Nijverheidsstraat	→ Filips de Goedestraat	→ Spastraat
→ Wetenschapsstraat	→ Steenweg op Etterbeek	→ Montoyerstraat
→ Tweekerkenstraat	→ Archimedesstraat	→ Guimardstraat
→ Aarlenstraat	→ Froissardstraat	→ Jacques de Lalaingstraat
→ Trierstraat	→ Luxemburgstraat	→ Jozef II-straat
→ Handelsstraat	→ Maria van Bourgondiëstraat	

- De als prioritaire ontwikkelingsassen voor de woonfunctie aangewezen assen worden zodanig ingericht dat zij hun rol als lineaire openbare ruimten ter ondersteuning van de residentiële dynamiek op zich nemen. Bij de ontwikkeling ervan komen met name de volgende punten aan bod:
 - verkeersluwer maken van de openbare ruimte door de voor gemotoriseerd verkeer voorbehouden oppervlakken zoveel mogelijk te beperken. De omvorming tot een eenrichtingsstraat van de as of de creatie van een ontmoetingszone wordt bestudeerd;
 - mogelijk maken van comfortabele en beveiligde verplaatsingen van de actieve vervoerswijzen, in het bijzonder voor voetgangers;
 - eventuele incidentele of tijdelijke uitbreidingen van activiteiten op de benedenverdieping in de openbare ruimte mogelijk maken;
 - verbeteren van de landschappelijke, geluids- of atmosferische omgeving door middel van een vergroening in volle grond die boom- en kruidlagen combineert en door te kiezen voor soorten met een hoge CO₂-absorptie;
 - aanmoedigen van de dynamiek van toe-eigening door de bewoners door de integratie van speelse elementen, artistieke scheppingssteunen, microtuinen of voedende plantensoorten.

B.1.b residentieel lint

→ terreinen gelegen langs een prioritaire ontwikkelingsas van de residentiële functie (hierboven geïdentificeerde assen).

- Projecten die worden ontwikkeld langs een prioritaire ontwikkelingsas voor de residentiële functie omvatten 50% woningen. Voor projecten van meer dan 2.000 m² is de versnelde procedure voor het verwerken van aanvragen voor een stedenbouwkundige vergunning van toepassing. Deze procedure beveelt aanvragers om, om van de voordelen te profiteren, 25% van de woningen voor sociaal oogmerk na te streven.
- Projecten die worden ontwikkeld langs een prioritaire ontwikkelingsas voor de residentiële functie omvatten bewoningsondersteunende functies op het gelijkvloers.

B.1.c activeringslint met invoeging van programma's ter ondersteuning van de residentiële functie

→ terreinen binnen een lokale identiteitskern en langs een lokale openbare ruimte + hart van de Jubelparksite

- Waar respect voor de erfgoedkwaliteiten van bestaande gebouwen dat toelaat, integreren projecten die door het activeringslint zijn betroffen actieve programma's op het gelijkvloers.
- De inrichting van het gelijkvloers maakt het mogelijk de activiteiten binnen het publieke domein ad-hoc of tijdelijk uit te breiden. Dit wordt aangemoedigd afhankelijk van de configuratie en op zodanige wijze dat de kwaliteit van de openbare ruimte en de levenskwaliteit van de bewoners niet worden geschaad.
- *De activeringslinten weerspiegelen hogere ambities binnen de lokale identiteitskernen voor de invoeging van actieve programma's.*

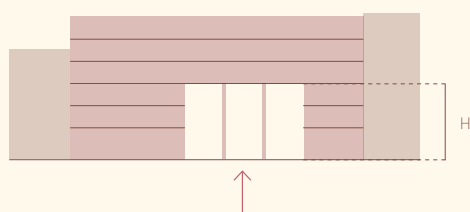
B.1.d porositeit tussen blokken moet worden geïnitieerd

→ blok 130
 → Wetenschapsblok
 → Justus Lipsiusblok (ambitie op lange termijn)

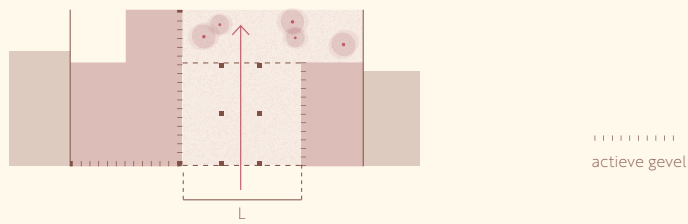
- Het creëren van een porositeit beantwoordt aan de uitdagingen van de ont dichting van de binnenterreinen van huizenblokken: het gaat gepaard met een ontharding en vergroening van de bodem.
- De afmetingen en de inplanting van de porositeit zorgen voor een soepele werking en een gevoel van veiligheid voor de gebruikers.
- De voorgestelde vormen van gebruik op de binnenterreinen van huizenblok zijn ontworpen om de rust van het binnenterrein van huizenblok te bewaren en tegelijkertijd de gebruikers een gevoel van veiligheid te geven. In de sokkels die uitkijken op het binnenterrein van huizenblok wordt de voorkeur gegeven aan actieve functies met een tijdelijkheid die verenigbaar is met het residentiële leven.
- Er wordt bijzondere aandacht besteed aan de activering van de gegeneerde open ruimte, door de integratie van een transparante of gedeeltelijk transparante sokkel langs de porositeit. De gelijkvloerse verdiepingen op de hoek van de straat en de porositeit bieden plaats aan actieve functies.

- Wanneer de toegang tot de porositeit verloopt via een doorgang onder een bebouwd volume, maakt de dimensionering van de overdekte doorgang het mogelijk de kwaliteit van de open ruimte te waarborgen en de doorgang ten opzichte van de gebruikers ervan gemakkelijk te identificeren als een voor het publiek toegankelijke ruimte. Elk geval zal worden bestudeerd in het licht van de context en het erfgoedkarakter van de betrokken gevels. De volgende dimensioneringsaanbevelingen kunnen echter als referentie dienen:
 - $H \geq 7$ m: de hoogte van de open ruimte onder het

BOVENAANZICHT VAN EEN POROSITEIT MET EEN OVERDEKTE DOORGANG

PLANZICHT VAN EEN POROSITEIT MET EEN OVERDEKTE DOORGANG

- $H > 1/2 * L$: de hoogte van de open ruimte onder het bebouwde volume is groter dan de helft van de lengte ervan.

- Het statuut van de voor het publiek toegankelijke open ruimte die ontstaat door de aanleg van een porositeit maakt een beheerswijze mogelijk die is aangepast aan de ambities van de porositeit, en maakt met name een maximale openstelling voor het publiek mogelijk.

INSTITUTIONELE FIGUUR

B.2 ■ openbare ruimte voor de waardering van de Europese instellingen

- voorplein van het Europees Parlement
- Schumanrotonde en de omgeving ervan

- Het voorplein van het Europees Parlement en de Schumanrotonde zijn openbare ruimten die zodanig zijn ingericht dat zij de Europese identiteit van de locatie versterken en de banden tussen de Europese instellingen, de bewoners en de bezoekers aanhalen. Meer bepaald:
 - bevordert hun inrichting een goede zichtbaarheid op de representatieve gebouwen van de Europese Unie (Berlaymont, Europa, het Leopoldcomplex van het Parlement);
 - maakt hun inrichting een vlotte werking van de directe omgeving van de lokalen van de instellingen mogelijk, met name voor voetgangers;
 - versterkt hun inrichting de veiligheid van de openbare

ruimte, met name door fysieke voorzieningen met dubbel gebruik en een goede algemene zichtbaarheid van de openbare ruimte (geen elementen die een ondoorzichtige barrière vormen);

- bevordert hun inrichting de gemengdheid van het publiek door de integratie van elementen die gemakkelijk door alle doelgroepen kunnen worden toegeëigd (stadsmeubilair, leefruimten enz.);
- integreert hun inrichting artistieke, culturele of herdenkingselementen die de Europese cultuur, haar geschiedenis en haar banden met het maatschappelijk middenveld versterken.

CULTURELE FIGUUR

B.3.a ■ route van de Museum Mile

- Luxemburgstraat
- Luxemburgplein
- porositeit in het Europees Parlement

- Leopoldpark
- Jean Reyplein
- Schumanplein

- De assen die geïdentificeerd werden als deel uitmaken van de route van de Museum Mile, zijn zodanig ingericht dat ze:
 - het verkeer op de voetgangersroutes vlot laten verlopen, ook voor voetgangers die zich in groep verplaatsen (rondleidingen), via voetpaden met een comfortabele breedte en beveiligde oversteekplaatsen;
 - de route van de Museum Mile gemakkelijk herkenbaar maken door duidelijke bewegwijzering met een eigen identiteit;
 - in de openbare ruimte bezienswaardigheden integreren (artistieke interventie(s), kunstwerk(en), tentoonstellingspaviljoen enz.) die de Museum Mile onderbreken en zichtbaar zijn vanaf de verschillende

knooppunten van de route;

- straatmeubilair integreren dat is aangepast aan groepen bezoekers, vooral op pleinen;
- diverse culturele evenementen organiseren, met name door de permanente of incidentele integratie van elementen die de gezelligheid en de artistieke/culturele verspreiding bevorderen.
- De integratie van culturele programma's langs de route van de Museum Mile wordt bestudeerd (openbare voorzieningen) en aangemoedigd (particuliere ruimten). Ze kunnen antennes zijn van reeds in de wijk aanwezige culturele actoren of bijdragen tot de opkomst van nieuwe culturele actoren. De locaties voor

deze culturele programma's langs de route van de Museum Mile hebben de volgende ambities:

- zichtbaar en/of toegankelijk zijn vanaf de openbare ruimten die deel uitmaken van de Museum Mile;
- bijdragen tot de activering van de wijk door de uitvoering van transparante gevels die de interne activiteiten onthullen of een vitrine die een culturele

bezienswaardigheid vormt;

- afhankelijk van de configuratie en het programma, een incidentele uitbreiding van de activiteiten naar het publieke domein mogelijk maken (cultureel evenement).

B.3.b scenario's voor de route van de Museum Mile tussen het Jean Reyplein en de Jubelparksite

- scenario op korte termijn: Steenweg op Etterbeek, Wetstraat
- scenario op lange termijn: Steenweg op Etterbeek, porositeit Europese Raad
- scenario op zeer lange termijn: porositeit Justus Lipsius

– De doorgang van de Museum Mile tussen het Jean Reyplein en de Jubelparksite wordt bestudeerd op basis van scenario's met verschillende uitvoeringstermijnen:

- op korte en middellange termijn gaat de voorkeur uit naar de Steenweg op Etterbeek en de Wetstraat - de Maalbeekdaltuin zou moeten dienen als scharnier tussen de twee assen die door een hoogteverschil van elkaar gescheiden zijn.
- op lange termijn zou de route kunnen lopen via de Steenweg op Etterbeek en de bestaande porositeit van de Europese Raad (tussen het Residence Palace, het Europegebouw en het Justus Lipsiusgebouw). De optimalisering van de infrastructuur en de logistieke en

veiligheidsvoorzieningen maken de inrichting mogelijk van een openbare doorgang die de Steenweg op Etterbeek en de Wetstraat met elkaar verbindt en die langs het Residence Palace loopt - een bouwwerk met een potentieel voor culturele opwaardering.

- op zeer lange termijn gaat de voorkeur uit naar een porositeit in het Justus Lipsiusblok met een gedeeltelijke of volledige herconfiguratie van het bestaande bouwwerk (*zie de aanbevelingen voor het Justus Lipsiusblok*).

– Het uitgevoerde scenario beantwoordt aan de hierboven geschetste aanbevelingen inzake de route van de Museum Mile.

FIGUUR VAN DE LOKALE OPENBARE RUIMTEN

B4 prioritaire landschapsassen

→ Hamerstraat	→ Leonardo da Vincistraat	→ Graystraat
→ Tweekerkenstraat	→ Notelaarsstraat	→ Vijverstraat
→ Spastraat	→ Froissardstraat	→ Waversesteenweg (deel)
→ Orteliusstraat	→ Guimardstraat	→ Louis Hapstraat
→ Steenweg op Etterbeek	→ Nijverheidsstraat	→ Generaal Lemanstraat
→ Clovislaan	→ Wetenschapsstraat	→ Dekensstraat
→ Brabançonnelaan	→ Jacques de Lalaingstraat	→ Jonniauxstraat
→ Karel de Grotelaan	→ Montoyerstraat	→ Sint-Pieterssteenweg
→ Michel Angelolaan	→ Wiertzstraat	→ Skepterstraat
→ Patriottenstraat	→ Vautierstraat	→ Viaductstraat

– De herinrichting van een als prioritaire landschapsas aangewezen weg voldoet aan de volgende aanbevelingen:

- de ambitie om deze wegen te vergroenen wordt beschouwd als de leidraad van elk herinrichtingsproject;
- het schrappen van parkeerplaatsen en het verkleinen van de door de weg ingenomen ruimte worden gemaximaliseerd en maken in eerste instantie de creatie mogelijk van groene ruimten in volle grond;
- monospecifieke bomenrijen worden vermeden ten gunste van een verscheidenheid aan honinggevende soorten waardoor in elk seizoen een rijk, gevarieerd en kwalitatief

landschap ontstaat;

- er worden boom- en kruidlagen aangeplant, evenals struiklagen in functie van de configuraties;
- de inrichting bevordert de continuïteit van de aangeplante ruimten;
- de ontwikkeling van een panel van ecosystemische diensten wordt bestudeerd.

– De vergroening van naar een prioritaire landschapsas gerichte gevels wordt sterk aangemoedigd.

FIGUUR VAN HET GROTE LANDSCHAP

B.5.a te vergroenen multimodale structurerende as

→ Wetstraat
→ Belliardstraat

→ Kortenberglaan
→ Oudergemselaan

- De herinrichting van een als te vergroenen multimodale structurerende as aangewezen weg voldoet aan de volgende aanbevelingen:
 - ondanks hun infrastructurele aard vanwege hun omvang en belang in het gewestelijke wegennet, draagt de herinrichting ervan bij tot de verbetering van de landschapskwaliteit en de ecosysteemprestaties van de wijk en tot de verbetering van het verplaatsingscomfort van de actieve vervoerswijzen. De herontwikkelingsscenario's die het meest ambitieuze evenwicht bieden tussen de verkeersgerelateerde behoeften en deze ambities

verdienen de voorkeur.

- de vergroening van deze wegen wordt mogelijk gemaakt door de aan de rijweg toegekende oppervlakte te optimaliseren, overeenkomstig de richtsnoeren van Good Move;
- plantensoorten met een hoge koolstofopname- en opslagcapaciteit en meerjarige soorten genieten de voorkeur;
- de bomen worden in rij aangeplant om de rol van deze assen in het historische groene maas te benadrukken.

B.5.b – – as met een perspectiefversterkende uitdaging

→ Tweeerkenstraat (uitzicht op de Sint-Joostkerk en het postmoderne bouwwerk Wetstraat 41)
→ Luxemburgstraat (uitzicht op het Europees Parlement)

→ Eburonenstraat (uitzicht op de Sint-Joostkerk)
→ Wetstraat (uitzicht op de Triomfboog van het Jubelpark)
→ Tervurenlaan (uitzicht op de Triomfboog van het Jubelpark)

- De herinrichting van een als as met een perspectiefversterkende uitdaging aangewezen weg voldoet aan de volgende aanbevelingen:
 - Door de indeling en de onderlinge afstand van de aangeplante ruimten en de keuze van de plantensoorten kunnen de ambities op het gebied van vergroening en opwaardering van de perspectieven worden verwoord. De aanplanting van bomen met voldoende hoge kruinen of de aanplanting van lage vegetatie kan helpen om

het perspectief in kwestie te handhaven of zelfs te benadrukken.

- Naast de voor het vergunningsaanvraagdossier vereiste weergave van de weggedeelten worden 3D-simulaties uitgevoerd om het effect van volgroeiende beplantingen op het perspectief te evalueren teneinde de keuzes te sturen en te motiveren. Deze moeten rekening houden met de topografie van het terrein.

SITES ONDERWORPEN AAN SPECIFIEKE AANBEVELINGEN

HEFBOOMEILANDEN

 De aanbevelingen voor deze blokken gelden voor alle blokken (arcering op de kaart).

B.6.a Helmut Kohlblok

→ terreinen van het blok begrensd door de Fleurusstraat, de Carolystraat, de Troonstraat, de Parijsstraat en de De Meeûsquare.

- De inrichting en de programmering van het terrein en het Helmut Kohlgebouw bevorderen de totstandkoming van een Lokale Identiteitskern rond de De Meeûsquare.
- Het Helmut Kohlgebouw zal worden omgebouwd tot een gemengd geheel van woningen en actieve functies, waarbij deze laatste op de gelijkvloerse verdieping ingeplant moeten worden. De inrichting van de sokkel van het gebouw moet de transparantie en de doorkruisbaarheid voor voetgangers van het gelijkvloers bevorderen en ertoe bijdragen dat de De Meeûsquare wordt verbonden met het Londenplein en het privépark dat wordt begrensd door de Esplanadestraat, de Marsveldstraat, de Parijsstraat en de Troonstraat. De integratie van een cultureel programma, waardoor het gebouw deel zou uitmaken van de route van de Museum Mile, wordt overwogen.

- De inrichting van de open ruimte heeft tot doel een coherente en continue ruimtelijke eenheid te ontwikkelen met de De Meeûsquare, de Fleurusstraat, de Parijsstraat en de Carolystraat. Het terrein moet "deel" uitmaken van de open ruimten van de square en installaties aanbieden voor spel, ontspanning, recreatie of uitbreiding van de activiteiten op de gelijkvloerse verdieping die de bestaande vergroende ruimte integreren en versterken. De integratie van deze elementen op het terrein zou het met name mogelijk moeten maken om de druk van de menselijke activiteiten op de De Meeûsquare weg te nemen door deze te concentreren rond het Helmut Kohlgebouw.

B.6.b **B** Wetenschapsblok

→ terreinen van het blok begrensd door de Montoyerstraat, de Maria van Bourgondiëstraat, de Luxemburgstraat, de Wetenschapsstraat en de De Meeûssquare.

- De projecten op een terrein van het Wetenschapsblok maken deel uit van een blokoverstijgende denkoefening om een voor het publiek toegankelijke porositeit binnen het blok te creëren. De autoriteiten zullen bijzondere aandacht besteden aan de algemene samenhang bij de transformatie van het blok.
- De creatie van een openbare porositeit maakt de aanleg mogelijk van een voetgangers- en fietspad dat de Frère-Orbansquare verbindt met de Aarlenstraat en vervolgens met de Trierstraat via de aansluiting op de geplande porositeit in de Aarlenstraat 53. De configuratie ervan maakt de zichtbaarheid mogelijk aan beide zijden van het pad op de Frère-Orbansquare en de Aarlenstraat.
- Bij nieuwbouw of een ingrijpende interventie in een bestaand gebouw wordt minstens 45% van de oppervlakte van het terrein onbebouwd. Waar mogelijk zal een deel van het onbebouwde gebied in volle grond zijn.

B.6.c **C** blok 130

→ terreinen van het blok begrensd door de Spastraat, de Wetstraat, de Jozef II-straat en de Steenweg op Etterbeek.

- De projecten op een terrein van het blok 130 maken deel uit van een blokoverstijgende denkoefening om een voor het publiek toegankelijke porositeit binnen het blok te creëren. De autoriteiten zullen bijzondere aandacht besteden aan de algemene samenhang bij de transformatie van het blok.
- De creatie van een openbare porositeit maakt de aanleg mogelijk van een voetgangers- en fietspad dat de Jozef II-straat verbindt met de Wetstraat, bij voorkeur vervolgens aansluit op de Filips de Goedestraat in het noorden en de Aarlenstraat of de Trierstraat in het zuiden. De configuratie ervan maakt de zichtbaarheid mogelijk aan beide zijden van het pad op de Jozef II-straat en de Wetstraat. Bij de inrichting van de porositeit moet rekening worden gehouden met het niveaoverschil tussen de twee straten en moet een gemakkelijke doorgang van de ene naar de andere straat mogelijk gemaakt worden voor alle doelgroepen, ook voor personen met beperkte mobiliteit.
- Bij nieuwbouw of een ingrijpende interventie in een bestaand gebouw wordt minstens 45% van de oppervlakte van het terrein onbebouwd. Waar mogelijk zal een deel van het onbebouwde gebied in volle grond zijn.
- Voor projecten die binnen blok 130 worden ontwikkeld, is de referentiedichtheid die van het blok. Op terreinniveau zijn er variaties in dichtheid mogelijk.

B.6.d **D** Justus Lipsiusblok

→ terreinen van het blok begrensd door de Wetstraat, de Froissardstraat, de Justus Lipsiusstraat, het Jean Reyplein en de Steenweg op Etterbeek.

- De projecten op een terrein van het Justus Lipsiusblok maken het voorwerp uit van een bijzondere aandacht vanwege de autoriteiten ter verzekering van een algemene samenhang bij de transformatie van het blok.
- De transformatie van het blok maakt het mogelijk visuele en fysieke relaties tussen de representatieve gebouwen van de verschillende EU-instellingen tot stand te brengen en te versterken.
- De inrichting van een openbare porositeit maakt de aanleg mogelijk van een voetgangers- en fietspad dat het Jean Reyplein verbindt met de Schumanrotonde. Bij de inrichting van de porositeit moet rekening worden gehouden met het niveaoverschil tussen de twee ruimten en moet een gemakkelijke doorgang van de ene naar de andere ruimte mogelijk gemaakt worden voor alle doelgroepen, ook voor personen met beperkte mobiliteit.
- Aangezien de oversteek van het Justus Lipsiusblok deel uitmaakt van het scenario op zeer lange termijn voor de doorgang van de Museum Mile, moet de inrichting ervan een bezienswaardigheid opnemen om de voetgangersroute van de Museum Mile te onderbreken (artistieke interventie(s), kunstwerk(en), door bezoekers toe te eigenen ruimte, enz.).

B.6.e **E** Albert Borschetteblok

→ terreinen van het blok begrensd door de Belliardstraat, de Froissardstraat, het Jourdanplein en de Steenweg op Etterbeek.

- De projecten op een terrein van het Borschetteblok maken het voorwerp uit van een bijzondere aandacht vanwege de autoriteiten ter verzekering van een algemene samenhang bij de transformatie van het blok.
- Het Albert Borschettegebouw wordt geconverteerd tot een gemengd complex met woningen en actieve programma's op het gelijkvloers. De conversie van het gebouw zal zijn patrimoniale belang opwaarderen en tegelijkertijd de capaciteit om deel te nemen aan de activering van de wijk versterken.

OPEN HEFBOOMRUIMTEN

de aanbevelingen voor deze open ruimten gelden voor de open ruimte van gevel tot gevel en de eventuele omgeving daarvan die in het kader van de latere studies moet worden bepaald.

B.7.a 1 Frère-Orbansquare

- De inrichting van de square maakt het mogelijk de ambities in verband met de opwaardering van het erfgoed, de diversificatie van de vormen van gebruik en de versterking van de ecosystemische functies met elkaar te verzoenen.
- De Frère-Orbansquare wordt ingericht om zijn rol als openbare ruimte ter ondersteuning van een Lokale Identiteitskern op zich te nemen.
- Om de groene ruimte niet te overbelasten is de intensivering van de activiteiten geconcentreerd aan de randen van de square (minerale delen). De uitbreiding van de activiteiten op het gelijkvloers wordt aangemoedigd, zolang deze beperkt blijft tot de trottoirs aan de gevelzijde en het voetgangersverkeer, met inbegrip van personen met beperkte mobiliteit, op de trottoirs niet belemmert. De luifels ter bescherming van de privéactiviteiten binnen het openbaar domein worden vermeden, omdat zij de opwaardering van het onroerend en natuurlijk erfgoed van de site zouden belemmeren.
- De square is aangelegd als een echte groene ruimte, bedoeld als een plek om te verblijven, te wandelen en te spelen. Zijn oorspronkelijke rol als recreatieruimte en kleine groene long voor de bewoners van de wijk zou als leidraad moeten dienen voor de programmering ervan.
- De Frère-Orbansquare is een beschermde groene ruimte, dus er wordt speciale aandacht besteed aan de erfgoedwaarde ervan. Het tracé van de groene ruimten (Engelse tuin), de smeedijzeren hekken die de square afbakenen, de 4 opmerkelijke bomen, het vergroende monument (Monument der 13 kolonels) en het rechtlijnige tracé van de trottoirs rond de square worden opgewaardeerd. De Sint-Jozefkerk, een beschermd eclectisch bouwwerk ingeplant ten zuiden van de square, wordt opgewaardeerd als een belangrijk landschapselement.
- De ecosystemische functies die bij de aanleg van de square prioriteit moeten krijgen zijn de bodem als drager, de watercyclus, de productie van zuurstof in de atmosfeer, de regulering van biologische processen en de sociaal-culturele functies.

B.7.b 2 De Meeûssquare

- De inrichting van de square maakt het mogelijk de ambities in verband met de opwaardering van het erfgoed, de diversificatie van de vormen van gebruik en de versterking van de ecosystemische functies met elkaar te verzoenen.
- De De Meeûssquare wordt ingericht om zijn rol als openbare ruimte ter ondersteuning van een Lokale Identiteitskern op zich te nemen en als deel van de route van de Museum Mile.
- Om de groene ruimte niet te overbelasten moet de intensivering van de activiteiten worden geconcentreerd aan de rand van de square (minerale delen) en op het terrein van het Helmut Kohlgebouw door de integratie van actieve functies op het gelijkvloers. De uitbreiding van de activiteiten op het gelijkvloers wordt aangemoedigd, zolang deze beperkt blijft tot de trottoirs aan de gevelzijde en het voetgangersverkeer, met inbegrip van personen met beperkte mobiliteit, op de trottoirs niet belemmert. De luifels ter bescherming van de privéactiviteiten binnen het openbaar domein worden vermeden, omdat zij de opwaardering van het onroerend en natuurlijk erfgoed van de site zouden belemmeren.
- De square is aangelegd als een echte groene ruimte, ontworpen als een plek om te verblijven, rond te wandelen, cultuur te promoten (gekoppeld aan de Museum Mile) en plezier te maken.
- De inrichting omvat een bezienswaardigheid waarmee de voetgangersroute van de Museum Mile onderbroken kan worden (artistieke interventie(s), kunstwerk(en), tentoonstellingspaviljoen enz.). Deze is zichtbaar voor voetgangers vanaf het Luxemburgplein of het Troonplein.
- De De Meeûssquare is een beschermde groene ruimte, dus er wordt speciale aandacht besteed aan de erfgoedwaarde ervan. Het tracé van de groene ruimten (Engelse tuin), de smeedijzeren hekken die de square afbakenen, de 6 opmerkelijke bomen, de monumenten en het rechtlijnige tracé van de trottoirs worden opgewaardeerd.
- De ecosystemische functies die bij de aanleg van de square prioriteit moeten krijgen zijn de bodem als drager, het behoud van de watercyclus, de productie van zuurstof in de atmosfeer, de regulering van biologische processen en de sociaal-culturele functies.
- Hoewel de square in tweeën wordt gedeeld door de Luxemburgstraat en zowel in de gemeente Brussel als de

gemeente Elsene gelegen is, wordt de De Meeûssquare in zijn geheel als één enkele entiteit beschouwd. Elke herinrichting moet dus betrekking hebben op de hele perimeter en elke ingreep met betrekking tot één enkel deel moet zijn samenhang met betrekking tot de gehele square rechtvaardigen.

B.7.c **3** Luxemburgstraat

- De Luxemburgstraat is ingericht om zijn rol als prioritaire ontwikkelingsas van de residentiële functie en zijn rol binnen de toeristische route van de Museum Mile met elkaar te verzoenen.
- De rijwegzone wordt tot een minimum beperkt. De rijweg zou voorbehouden moeten worden voor het openbaar vervoer en de lokale bediening. Parkeerplaatsen op straat zijn uit den boze.
- De inrichting omvat overal voetpaden van een comfortabele breedte en zonder niveaoverschil, ook aan oversteekplaatsen,

vergroende ruimten die een geïntegreerd regenwaterbeheer mogelijk maken en ontspannings- en verblijfsruimten.

- In het ontwerp moeten artistieke ingrepen worden voorgesteld om de route te onderbreken of ruimten te voorzien voor tijdelijke artistieke of culturele interventies.
- Als as met een perspectiefversterkende uitdaging moet de inrichting van de Luxemburgstraat het mogelijk maken om het uitzicht op het Europees Parlement te behouden en op te waarden.

B.7.d **4** Luxemburgplein

- Het Luxemburgplein is ontworpen om zijn rol als openbare ruimte die een Lokale Identiteitskern ondersteunt, zijn rol in het kader van de route van de Museum Mile en zijn statuut van emblematische erfgoedruimte met elkaar te verzoenen.
- De inrichting van het plein moet het bestaande erfgoed met elkaar in overeenstemming brengen en opwaarderen, terwijl het gebruik en de modale prioriteiten opnieuw in evenwicht worden gebracht ten gunste van de verblijfsfunctie, de activiteiten en de actieve vervoerswijzen. De inrichting zonder niveaoverschil over de hele perimeter van de square zou bestudeerd moeten worden, met aandacht voor het zichtbaar laten van het historische tracé van de trottoirs.
- De rijbaanzone wordt tot het minimum herleid en de inplanting ervan blijft beperkt tot één zijde van het plein (geen rotondewerking). De rijweg is voorbehouden voor het openbaar vervoer en de lokale bediening. Parkeerplaatsen op straat zijn uit den boze.
- De inrichting moet de symmetrie van het plein respecteren en opwaarderen en tegelijkertijd een eventuele asymmetrie in het gebruik mogelijk maken.

- De inrichting moet voorzien in ontspanningsruimten, vergroende ruimten voor een geïntegreerd regenwaterbeheer en open ruimten voor het organiseren van markten en diverse, met name culturele, evenementen. De uitbreiding van de activiteiten op het gelijkvloers wordt aangemoedigd, zolang deze beperkt blijft tot de trottoirs aan de gevelzijde en het voetgangersverkeer, met inbegrip van personen met beperkte mobiliteit, op de trottoirs niet belemmert. De luifels ter bescherming van de privéactiviteiten binnen het openbaar domein worden vermeden, omdat zij de opwaardering van het onroerend en natuurlijk erfgoed van de site zouden belemmeren. Er wordt een reglement opgesteld om de terrassen te reguleren.
- De inrichting omvat een bezienswaardigheid waarmee de voetgangersroute van de Museum Mile onderbroken kan worden (artistieke interventie(s), kunstwerk(en), tentoonstellingspaviljoen enz.) of er toe-eigenbare ruimten voorzien kunnen worden voor tijdelijke interventies.

B.7.e **5** Maalbeekdal tuin

- De tuin en zijn omgeving zijn aangelegd als een echte groene ruimte die de residentiële dynamiek van de wijk ondersteunt.
- De inrichting van de tuin en zijn omgeving maakt het mogelijk de ambities van versterking van de spel-, sport- en

verblijfsvormen van gebruik te verzoenen met de versterking van de ecosystemische functies.

- De uitbreiding van de activiteiten van de aangrenzende gelijkvloerse verdiepingen (Steenweg op Etterbeek, Willem de

Zwijgerstraat en Jozef II-straat) wordt aangemoedigd voor zover zij het voetgangersverkeer, met inbegrip van personen met beperkte mobiliteit, op de voetpaden niet belemmert en zich niet uitstrekt tot in de vergroende ruimten.

- De ecosystemische functies die bij de aanleg van de square prioriteit moeten krijgen zijn de bodem als drager, het behoud van de watercyclus, de zichtbaarheid van het water en de toegang tot een waterpunt, de productie van zuurstof in de atmosfeer, de regulering van biologische processen en de sociaal-culturele functies.
- Door de inrichting wordt de tuin ingebed in het dal van de Maalbeekvallei, door de integratie en valorisatie van het water (geïntegreerd regenwaterbeheer, opslagbekken, toegang tot drinkwater).
- De biodiversiteit van de tuin wordt sterk bevorderd door de aanplanting van kruid-, struik- en boomlagen. De keuze van de soorten draagt bij tot een rijk en kwalitatief landschap in alle seizoenen.
- De Maalbeekdaltuin wordt beschouwd als het scharnier

B.7.f **6** Steenweg op Etterbeek

- De Steenweg op Etterbeek is zodanig ontworpen dat zijn rol als prioritaire ontwikkelingsas voor de residentiële functie en als prioritaire landschapsas met elkaar in overeenstemming zijn.
- De Steenweg op Etterbeek maakt deel uit van een grootschaliger project om de Maalbeekvallei op te waarderen. Het betreft het centrale deel van de valleibodem die de vijvers van Elsene verbindt met het Josaphatpark. De inrichting ervan moet dan ook in overeenstemming met deze grote schaal worden uitgedacht.
- Langs de hele Steenweg op Etterbeek moet gestreefd worden naar maximale ruimtelijke en plantaardige continuïteit, met name door:
 - de aanleg van comfortabele en ononderbroken fietspaden langs de Steenweg op Etterbeek;
 - de keuze voor een continuïteit in de gebruikte materialen en een samenhang in de elementen van het stadsmeubilair op de hele Steenweg op Etterbeek;
 - de verkleining van de door de rijbaan ingenomen ruimte: de overgang naar een tweebaansprofiel wordt bestudeerd en bevorderd;
 - de maximale versterking van de vergroening, met het zoeken naar continuïteit in de aangeplante ruimten langs de hele Steenweg op Etterbeek;
 - de aanplanting van bomen in rijen en de keuze voor inheemse soorten op een coherente manier langs de hele as, maar waarmee de rijkdom van de ecosystemen in alle seizoenen versterkt kan worden;
 - de ontwikkeling van ecosystemische functies, met name de regelfuncties van het klimaat, de watercyclus, de biologische processen, de verontreiniging en de kennisgerelateerde functies (informatie en bewustwording met betrekking tot de Maalbeekvallei als structurerende landschapsfiguur).
- Er kan een pedagogische route worden gecreëerd om de Maalbeekvallei en haar waterloop op te waarderen. Deze verbindt verschillende waterpunten en de natuurlijke topografie.

B.7.g **7** Jean Reyplein

- Het Jean Reyplein is ontworpen om zijn rol als openbare ruimte ter ondersteuning van een Lokale Identiteitskern, zijn rol binnen de structurerende figuur van de Maalbeekvallei en zijn rol binnen de route van de Museum Mile met elkaar te verzoenen.
- De inrichting omvat een bezienswaardigheid waarmee de voetgangersroute van de Museum Mile onderbroken kan worden (artistieke interventie(s), kunstwerk(en), tentoonstellingspaviljoen enz.) of er toe-eigenbare ruimten voorzien kunnen worden voor tijdelijke interventies.
- De inrichting van het plein voorziet in ontspanningsruimten, vergroende ruimten voor een geïntegreerd regenwaterbeheer en open ruimten voor het organiseren van markten en diverse, met name culturele, evenementen. De uitbreiding van de activiteiten van de gelijkvloerse verdiepingen wordt aangemoedigd.
- De verbinding met het Leopoldpark wordt zodanig uitgewerkt dat ze:
 - het oversteken van de Belliardstraat voor voetgangers vergemakkelijkt: een continuïteit van de materialen en

tussen de Steenweg op Etterbeek en de Wetstraat die door een aanzienlijk niveauverschil van elkaar gescheiden zijn. Het beheer van de topografie is dan ook essentieel: het maakt een gemakkelijke verplaatsing tussen deze twee wegen mogelijk, terwijl de kwaliteit van de hellende ruimten wordt gewaarborgd. De integratie van verblijfselementen (tribunes enz.) en geplande bordessen wordt bestudeerd. De hele inrichting voor de aanpak van het niveauverschil moet worden geïntegreerd in de landschappelijke kwaliteit van de tuin en vergroend.

- Aangezien de Maalbeekdaltuin deel uitmaakt van het scenario op korte termijn voor de doorgang van de Museum Mile, moet de inrichting ervan een bezienswaardigheid opnemen om de voetgangersroute van de Museum Mile te onderbreken (artistieke interventie(s), kunstwerk(en), door bezoekers toe te eigenen ruimte, enz.).

een inrichting zonder niveaoverschil op het plein en de Belliardstraat worden bestudeerd;

- de zichtbaarheid van de toegang tot het Leopoldpark versterkt, door een inrichting die deze visueel verbetert en een aantrekkingskracht uitoefent op voetgangers in de richting van het park.

- Het Jean Reyplein wordt vergroend met gedemineraliseerde en in volle grond aangeplante ruimten voor zover de ondergrond beschikbaar is. Er wordt een evenwicht gevonden tussen de noodzaak om grote minerale oppervlakten die geschikt zijn voor de organisatie van evenementen en markten te behouden en de ambitie om de milieukwaliteiten van het plein te verbeteren.
- Op het plein zijn elementen voor spel en culturele activiteiten geïntegreerd. Ze kunnen integraal deel uitmaken van de inrichting, dragen bij tot de landschappelijke kwaliteit van het plein en kunnen voor verschillende doeleinden toegeëigend

B.7.h **8** Wetstraat

- De Wetstraat wordt zo ingericht dat zijn rol als structurerende multimodale as die moet worden vergroend en als as met een perspectiefversterkende uitdaging (uitzicht op de Triomfboog van het Jubelpark) met elkaar worden verzoend.
- Het profiel van de weg wordt herzien ten gunste van een vergroening om de creatie van een groene continuïteit mogelijk te maken.
- Ondanks de beperkingen van de site in verband met de aanwezigheid van de metro, maakt de vergroening van de Wetstraat integraal deel uit van de doelstellingen van een heraanlegproject.
 - op korte termijn gebeurt de vergroening door de aanplanting van struiken in potten en bloembakken;
 - op middellange termijn en op voorwaarde dat de door de rijweg ingenomen ruimte wordt verkleind,

worden (bv. hoogtespel/bulten waarop kan worden gespeeld en gezeten, of kleine tribunes met een podium waarop evenementen kunnen plaatsvinden en die bij regenachtig weer een wateropslagplaats vormen, enz.).

- De inrichting van het plein houdt rekening met de langetermijnambitie om in het Justus Lipsiusblok een porositeit te creëren in de richting van het Schumanplein. De omgeving van dit blok, de inplanting en de behandeling van de Steenweg op Etterbeek ten noorden van het plein moeten dan ook in overeenstemming met deze visie worden uitgedacht.

kan de vergroening op soortgelijke wijze gebeuren als bij de vergroening van daken (substraat, drainage en waterdichtheid). Het draagvermogen van het dak van de parkeergarage zal vooraf beoordeeld moeten worden;

- op lange termijn, en met name aan het einde van de huidige concessie voor de ondergrondse parkeergarage, wordt de configuratie van de ondergrond herzien om een vergroening mogelijk te maken via plantputten in de Wetstraat, waardoor de aanplanting van kruid-, struik- en boomlagen mogelijk wordt.
- De passage van de Wetstraat over de Steenweg op Etterbeek en zijn omgeving wordt herzien om de doorstroming van het voetgangers- en fietsverkeer tussen de twee niveaus te verbeteren. De breedte van het brugdek wordt verminderd om de lichtomstandigheden ter hoogte van de ingang van het station Maalbeek te verbeteren.

B.7.i **9** Belliardstraat

- De Belliardstraat is ingericht om zijn rol te vervullen als te vergroenen multimodale structurerende as met zijn topografie die de hellingen van de Maalbeekvallei onthult.
- Het profiel van de weg wordt herzien ten gunste van een vergroening om de creatie van een groene continuïteit mogelijk te maken.

- De ecosystemische functies waar de voorkeur aan gegeven dient te worden, zijn de regelfuncties van het klimaat, de watercyclus, de biologische processen, de verontreiniging en de kennisgerelateerde functies (informatie en bewustwording met betrekking tot de Maalbeekvallei als structurerende landschapsfiguur).

B.7.j **10** Site van het Jubelpark

- De herinrichting van het Jubelpark maakt deel uit van een algemeen project voor de ruimtelijke, landschappelijke en programmatische opwaardering die het gebouwencomplex, het park, de infrastructuur en de omgeving omvat. Deze herinrichting zal bijdragen tot het ontstaan van een culturele pool van supralokale omvang, geïntegreerd in een

geherkwalificeerd park met betere milieuprestaties, gekoppeld aan de Europese identiteit van de wijk en toe-eigenbaar voor de bewoners ervan.

- De perimeter voor de herkwalificatie van het park omvat de omgeving van het park, namelijk de Renaissancelaan,

- de IJzerlaan, de Galliërslaan, de Nerviërslaan en de Blijde Inkomstlaan. Om de toegankelijkheid van de site te verbeteren, wordt de denkoefening over de landschappelijke kwaliteit van het park uitgebreid tot de toegangen tot het metrostation Merode. Voetgangerspaden die losstaan van elke weg (behalve de ontmoetingszones) moeten de bezoekers vanaf het metrostation naar het hart van het Jubelpark kunnen leiden.
- Het Jubelpark is in zijn geheel beschermd als landschap, zodat de opwaardering van de erfgoeddimensie van de site en van elk van haar onderdelen centraal staat in het herwaarderingsproject. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de perspectieven op de verschillende elementen van het architecturale complex (met name de centrale Triomfboog), het historische patroon van de groene ruimten (Franse tuin), de bomenrijen en de goede integratie en contextualisering van alle in de inventaris van het architecturale erfgoed opgenomen eigendommen (monumenten en gebouwen). De Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen en het Departement Cultureel Erfgoed van Urban zijn de bevoegde autoriteiten om de relevantie van de ingrepen op de Jubelparksite te beoordelen in termen van bescherming en valorisatie van het erfgoed.
 - Het historische weefsel van het park wordt versterkt en de leesbaarheid ervan blijft behouden, terwijl een herinterpretatie van de behandeling van de bodem mogelijk wordt gemaakt om te voldoen aan de ecosystemische ambities.
 - De voetgangers- en/of fietsroutes in het gebied worden geprioriteerd en hun toegankelijkheid wordt verduidelijkt, zodat de stromen worden geconcentreerd en de druk op de groene ruimten wordt verlicht.
 - De groene ruimten maken het voorwerp uit van een intensivering van hun biodiversiteit met de aanplanting van een rijke kruidlaag (grassen en vaste planten) en een diversificatie van de kruidlaag, die momenteel zeer arm is in het park. Een deel van de grasvelden maakt het voorwerp uit van een "prairisatie" (omturnen tot weiland) en de transformatie van het park is gebaseerd op de modellen van naturalistische parken.
 - De overkapping van de koker wordt bestudeerd. Een betere integratie van de koker in het landschap (via een gedeeltelijke of volledige overkapping of een andere nader te bepalen voorziening) maakt het mogelijk om:
 - de noordelijke en zuidelijke wijken opnieuw te verbinden via een gefaciliteerde doorgang dwars op de centrale as van het park;
 - de door het gemotoriseerde verkeer veroorzaakte lawaaihinder en luchtverontreiniging te verminderen of zelfs teniet te doen;
 - eventueel gedeelde functies voor alle programma's van de site te integreren (logistiek, ticketverkoop enz.).
 - De inrichting van het park en de keuze en inplanting van de apparatuur zijn specifiek uitgedacht om:
 - de vormen van gebruik te diversifiëren en een aantrekkelijkheid voor een breder publiek te bevorderen;
 - de bestaande, geplande of informele vormen van gebruik op de site te behouden (atletiek, klimmen, petanque, fitness, slackline, losloopegebied voor honden enz.);
 - de activiteiten die veel verkeer genereren, te concentreren in het hart van de site en in de huidige sportzone en deze meer met de gebouwen te verbinden door de sokkels te activeren en open te stellen.
 - een artistieke en culturele programmering in het park aan te moedigen in verband met de aanwezigheid van de culturele pool en de voltooiing van de Museum Mile.
 - Het bebouwde complex van het Jubelpark wordt opgewaardeerd via:
 - de versterking en herconfiguratie van de culturele programmering, met name door het poolen van bepaalde ruimten, de integratie van nieuwe culturele actoren en de creatie van een gemeenschappelijke identiteit en werking voor de verschillende museale/culturele instellingen;
 - de versterking van de banden tussen het park en de gebouwen, met name door de sokkel in het hart van de site te activeren en de toegankelijkheid ervan te verbeteren;
 - de inaanmerkingneming van de energievraagstukken bij de renovatie van de gebouwen, wat kan leiden tot het gebruik van architecturale voorzieningen die de "verwarmde" programma's in geïsoleerde omhulsels plaatsen, onafhankelijk van de buitenschil van het oorspronkelijke gebouw;
 - een veerkrachtige renovatie en reconversie van de gebouwen door middel van inrichtingen die losstaan van de structuur en de buitenschil van de gebouwen.
 - Er wordt een duidelijk bewegwijzeringssysteem met een nieuwe identiteit voor de site ontwikkeld. Behalve dat de site zelf goed kan functioneren, kan het Jubelpark ook het aankomstpunt van de Museum Mile worden.
 - Het project voor de opwaardering van de site maakt deel uit van een globale denkoefening over de symboliek van het Jubelpark dat vandaag nauw verbonden is met het kolonialisme en de monumentale vertegenwoordiging van de macht.
 - Het project voor de opwaardering van de site omvat de uitrol van een nieuwe identiteit waarin de Europese en pluralistische identiteit centraal staan. Dit komt tot uiting in nieuwe symbolen van artistieke, culturele of herdenkingsaard, permanent of tijdelijk, die de Europese cultuur, haar geschiedenis en haar banden met de burgermaatschappij promoten.

